

Sreda, 21. septembar 2005.

Svedok Božidar Delić

Svedok Bogoljub Janičević

Otvorena sednica

Optuženi je pristupio Sudu

Početak 9.05 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA ROBINSON: Počinjemo sa privatnom sednicom.

(Privatna sednica)

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, skrenuo bih sada vašu pažnju na pitanje iskaza lorda Ešdauna (Paddy Ashdown) i da dodam još nešto onome šta sam juče rekao o postojanju izjave lorda Ešdauna. Želim da vam kažem da je snimljena i video traka sa onih mesta koje je lord Ešdaun dao kao koordinate mesta na kojima se on nalazio. Mi još nismo stigli video traku da dostavimo drugoj strani, nismo imali vremena, jer je tek prošle nedelje stigla u Tužilaštvo. To je potencijalno veoma vredan materijal kojim bi moglo da se razreši ovo pitanje bez potrebe da još mnogo ljudi provede mnogo vremena na tom poslu i bez potrebe da mi sami odemo tamo i to proverimo. Kompletna situacija u kojoj smo se našli nije rezultat poteza Tužilaštva nego je u potpunosti rezultat pristupa optuženog i njegovog rada sa ovim svedokom. Situacija u vezi sa dokazima je započela tako što je lord Ešdaun rekao otprilike gde se nalazio i šta je video. Zatim je Odbrana u svojim dokazima pokušala da kaže da je to nemoguće i da on to odatle nije mogao da vidi i sada Odbrana po svemu sudeći pokušava da se osloni na neke ekspertske materijale i da donese još karata i naš svedok je sinoć tre-

balo da nacрта neke dodatne karte. Ja još nisam u situaciji da uručim izjavu koja ide sa video snimkom, to je jedan od razloga zbog kojih još nismo predali snimak drugoj strani. Ja mislim da ću da budem u situaciji sledeće nedelje, ukoliko dobijem dozvolu da ponovo unakrsno ispitujem o video snimku, da pokažem taj video snimak svedoku i tako dalje, ali je situacija sada složena, dosta se vremena potrošilo na jednu temu koja je mogla i po našem mišljenju morala da bude relativno jednostavna, a sada sve to postaje kompleksno zato jer je vama dostavljen materijal koji nije od pomoći, a možda čak dovodi i u zabludu. Na primer, još uvek ne razumemo zašto su na ovim kartama koje smo dobili promenjene linije dogleda, zašto se nijedna od njih ne odnosi na iskaz lorda Ešdauna. Prema tome nije lako da se shvati šta sada da radimo. Da sam ja imao tu izjavu i taj video snimak u mojim rukama ranije, sigurno bih želeo to da dostavim i optuženom u svedoku, nadajući se da će to da ga navede da shvati da ono šta je lord Ešdaun rekao da je video, da je to tačno, jer svedok sam nije bio na tim kotama. Prema tome on samo radi na osnovu materijala drugih. Ja sada ne znam šta bismo tačno morali da uradimo, ali želim da apelujem na Pretresno veće u ovoj fazi da bude oprezno, da ne kažem konzervativno kad bude odlučivalo koju će slobodu da da ovom svedoku u ovom trenutku, kada počne sa nagađanjima o radu drugih i objašnjavanjima tog ekspertskog materijala. Prema tome ja samo mogu da kažem da postoje dokazi za repliku u obliku video snimka i da ću ja te dokaze da dostavim drugoj strani sa ili bez izjave. Na video snimku se čuje nešto, istražitelj kaže šta on radi dok snima, tako da će to možda da bude dovoljno. Snimak traje, otprilike, 20 minuta.

SUDIJA ROBINSON: Kada ćete želeti da se to uvrsti?

TUŽILAC NAJS: U faazi pobijanja, to je standardno vreme kada to možemo da uvrstimo u spis.

SUDIJA BONOMI: Ovde bi moglo, ne kažem ništa više od toga, da se izvrši dodatno unakrsno ispitivanje budući da nikada Ešdaunu nije

rečeno da kada je on ovde bio, nije mogao da vidi ono šta kaže da je video.

TUŽILAC NAJS: Ja se s tim apsolutno slažem. Lord Ešdaun je spreman da dođe ovamo na unakrsno ispitivanje, ali situacija u suđenju ...

SUDIJA BONOMI: Ne, ne mislim na to. Ja mislim da biste vi trebali da dobijete dodatnu priliku da unakrsno ispitujete ovog svedoka nakon dodatnog ispitivanja i u svetlu reakcije koju ćete da dobijete na video snimak. Ja nisam još razmišljao u vezi s tim da bi lord Ešdaun trebalo da dođe ovamo.

TUŽILAC NAJS: Ja se zahvaljujem na tome, ali znam kakva je situacija sa vremenom i kakve su stvari, proceduralno gledano. Prema tome hvala. Nisam još u situaciji da nešto kažem o atlantskoj brigadi. O tome ću moći da kažem nešto više kad dobijem neke odgovore koje sam tražio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson (Robinson) ...

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Nisam čuo od gospodina Najsa kad je snimljena ta traka koju on želi da ponudi.

TUŽILAC NAJS: Snimljena je ovog leta kao rekacija na iskaz ovog svedoka. Koliko je meni poznato, nijedno od brda koja se vide na snimku nije formirano od kako je ovde svedočio lord Ešdaun.

SUDIJA ROBINSON: I ja to isto mislim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Još jednu imam primedbu, gospodine Robinson. Je l' to znači da je snimatelj išao bez lorda Ešdauna da ustanovljava odakle je eventualno moglo nešto da se vidi ili je išao na

onu tačku gde je lord Ešdaun u svojoj izjavi o kojoj je ovde svedočio, rekao da je bio?

SUDIJA ROBINSON: Sada se ne bavimo video snimkom i pitanjem prihvatljivosti tog video snimka, prema tome mislim da ne moramo da to sada razmatramo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Imam još jednu primedbu. Gospodin Najs je rekao da svedok nije bio tamo pa ne može da zna što je samo delimično i formalno tačno. Jedinice svedoka su upravo bile i posao im je bio da budu na graničnoj liniji. Prema tome, jedinice svedoka su itekako imale zadatak da posmatraju graničnu liniju. Prema tome može se reći da je svedok bio tamo jer je tamo bila njegova jedinica.

SUDIJA ROBINSON: Hvala, gospodine Miloševiću.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Sada ću da saopštim odluku Pretresnog veća u vezi sa nekim dokaznim predmetima svedoka Delića. Prvo tabulatori dokaznog predmeta D300. Uvrštavamo tabulatore 104, 111, 125, 136, 148, 149 i 342. A sada, drugi dokumenti, "Srpska verzija raspada": 1, 3, 4, 8, 9, 11, 13, 15, isto tako Pavkovićevo naređenje, slika žene i deteta na video snimku u tabulatoru 476, video žene intervjuisane u tabulatoru 476, izjava Ljulzima Koldžeraja (Lulzim Kolgjeraj), Mihila Bežija (Mihill Bezhi), Lješa Ljekaja (Lesh Lekaj), Ratni dnevnik, video snimak Bi-Bi-Si-ja (BBC) na kome se vide izbeglice u Makedoniji, knjiga Noama Čomskog (Noam Chomsky) "Novi humunistički militarizam" (New Humanistic Militarism) strana 30, a kad je reč o dokumentima gospodina Šešelja D303, tabulator 9, D303, tabulator 11, tabulator 29, tabulatori 9 i 11. I ... Ne, u stvari, D309 sastoji se iz sedam tabulata, a ne šest kao što je ranije rečeno.

SUDIJA KVON: Želim da primetim da kad je reč o dokaznim predmetima Delića, da su to dokazni predmeti koje je koristilo Tužilaštvo

i da bi tim dokaznim predmetima trebalo da se daju novi dokazni brojevi.

SUDIJA ROBINSON: Molim da se svjedok uvede u sudnicu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, ja sam shvatio da su dokazni predmeti generala Delića, u vreme kad je on prolazio glavno ispitivanje, prihvaćeni. Pretpostavljam da se sada radi o nekim drugim. Ako se radi i o nekim drugim, onda ja tražim da se uvede kao dokazni predmet i knjiga generala Klarka (Wesley Clark) koju je general Delić juče citirao. Označio je i stranicu, dao referencu, citirao knjigu i ona je, to je jedan vrlo bitan dokaz koji pokazuje o savezništvu, odnosno jedinstvenom delovanju NATO i UČK (OVK, Ushtria Clirimtare e Kosoves).

SUDIJA ROBINSON: Da, to će da se uvrsti u spis. Koja je to bila stranica? Dobro, dobićemo kasnije broj stranice.

TUŽILAC NAJS: Knjiga generala Klarka je uvrštena samo u delovima, ne u celini.

SUDIJA KVON: Samo oni delovi o kojima se govorilo.

TUŽILAC NAJS: Mislim da će nam trebati engleska stranica, jer mislim da je svjedok čitao iz prevoda na BHS i govorio o tim stranama.

SUDIJA ROBINSON: U redu, to ćemo da proverimo i onda ćemo da dobijemo englesku paginaciju.

SVEDOK DELIĆ: Da, ima razlika između srpske i engleske stranice u broju stranica. Različiti su brojevi stranica.

SUDIJA ROBINSON: Da, da, znamo. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da li ja mogu sada da pređen na ova pitanja koja ste odložili za danas, a koja se odnose, mapa i fotografija trodimenzionalnih koje sam juče uručio svima putem oficira za vezu?

(Pretrեսno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Da, gospodine Miloševiću, možete.

DODATNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospodine Robinson. Generale, ja sam vam juče dao mape, odnosno trodimenzionalne snimke delova terena o kojima je svedočio gospodin Ešdaun, o kojima sam vam ja postavljao pitanja u toku glavnog ispitivanja i koje ste vi osporili iznoseći materijalne činjenice u vezi s tim. Molim da stavite na grafoskop i ukratko objasnite mapu označenu brojem 1. Oznake su olovkom na tim mapama, ja se nadam da ste imali mogućnosti da ih pogledate. Objasnite šta predstavlja ta mapa i posebno da li ona predstavlja upravo teren o kome govori gospodin Ešdaun u svome svedočenju?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ovo je jedna trodimenzionalna slika, znači, upravo terena i verovatno je rađena po izjavi gospodina lorda Ešdauna, jer ono šta može da se ovde primeti je, znači ...

TUŽILAC NAJS: Evo nas, "verovatno rađena". Ovaj svedok ne zna ništa o tome, to je materijal koji je napravio neko drugi. Uz taj materijal nije čak došla ni izjava u kojoj bi se objasnilo šta je i kako napravljeno. To je samo predato svedoku i sad se očekuje da on pomogne sa svojim komentarima. Ja mislim, uz svo dužno poštovanje, da bi ovo dodatno ispitivanje trebalo da se zaustavi i pređe na nešto drugo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Robinson, mislim da je nepreciznost u izražavanju svedoka. Svedok je sasvim normalno mogao da kaže "gledajući mapu i poznavajući teren da je nesumnjivo

rađena na tom terenu", a ne "verovatno rađena", nesumnjivo rađena, s obzirom na poznavanje terena od strane svedoka.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Upravo zbog toga kad sam pogledao sve snimke, ovo šta kaže gospodin Najs, ovo može, znači, da objasni bilo koji starešina, mislim da je ovo neprimerena primedba gospodina Najsa. Znači na objektu se prvo vidi, vidi se objekat Maja Glava, znači to je na ovom delu granice, na ovom delu granice, znači to je najviša tačka.

SUDIJA BONOMI: Čekajte, ovo još nije rešeno. Nije na svedoku da kaže da neko ne može da iznosi prigovor. Prvi, meni nije objašnjeno šta je to, ja pojma nemam šta je to. Ja razumem šta su karte koje slede, ali ovaj prvi dokument u ovom času ja uopšte ne razumem. I ne znam koje su osnove za saznanje ovog svedoka o tome šta predstavlja ovaj dokument.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, možete li prvo da ustanovite koje su osnove znanja ovog svedoka o ovom dokumentu?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Generale, da li prepoznajete teren koji se nalazi na toj slici i šta predstavlja ta trodimenzionalna slika?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Potpuno prepoznajem teren i ovo je, znači, trodimenzionalna slika koja je napravljena na osnovu vektorskih veličina na kompjuteru, a radi se, znači, o terenu, znači, Morine (Morine), znači terenu Gegaja (Gegaj), terenu Kamenice (Kamenice) i znači neposredno državnoj granici između Jugoslavije i Albanije (Albania).

SUDIJA BONOMI: A kako vi to znate?

SVEDOK DELIĆ: Pa to se vidi, to možete da pročitate, znači na tome snimku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro, pročitajte vi ...

SUDIJA BONOMI: Samo trenutak, samo trenutak. Da li vi kažete da je tu nešto napisano?

SVEDOK DELIĆ: Kako da ne. Evo, vidite ovde, ovo što pokazujem, vidite da piše Maja Glava?

SUDIJA BONOMI: Da.

SVEDOK DELIĆ: Zatim vidite da ovde piše Kamenica.

SUDIJA BONOMI: Vi, dakle, prepoznajete ovaj teren na osnovu onoga šta piše na karti? Je l' to kažete?

SVEDOK DELIĆ: Ja taj teren prepoznajem i po izgledu i po onom šta piše na karti. Ja sam na ovom terenu bio više desetina puta i vidite da ovde piše Gegaj. Vidite ovom ovde bojom kako je označeno pro-tezanje državne granice.

SUDIJA ROBINSON: Možete da nastavite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je, dakle, teren koji nesumnjivo obuhvata selo Gegaj i celu konfiguraciju oko njega, uključujući i ucrtanu državnu granicu.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: E samo da vam kažem gde se nalazi Junik (Junik) pošto je on bio sporan. Junik se nalazi, znači, iza ovoga objekta, potpuno, znači, iza ovoga objekta i to nekoliko stotina metara, znači, niže iza tog objekta. Zato sam rekao, znači, da lord može da vidi Junik samo ako može da gleda kroz brdo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Generale ...

SUDIJA KVON: Gde ste rekli da se nalazi Gegaj? Da li možete ponovo da pokažete na karti?

SVEDOK DELIĆ: Možete i da pročitate, znači ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja se nadam da ste svi dobili? Ja sam dao dovoljan broj primeraka seta ovih mapa, gospodo.

SUDIJA KVON: A gde je Batuša (Batushe)?

SVEDOK DELIĆ: Batuša ne može da se vidi. Ne može da se vidi ni Batuša ...

SUDIJA KVON: A Bućaj (Buqaj) u Albaniji?

SVEDOK DELIĆ: U Albaniji ... Vidite, znači, što se Albanije tiče, obuhvata, znači, neposredno deo oko sela Gegaj, znači Gegaj, Kamenica, to je ovaj deo granice i ne obuhvata dalje dubinu albanske teritorije. Znači ova trodimenzionalna slika napravljena je gledanje sa strane Albanije, kao gledanje iz Albanije.

SUDIJA KVON: Ovo je, dakle, gledano iz Albanije, ali odakle? Sa koje tačke? Da li znate sa koje tačke je gledano?

SVEDOK DELIĆ: Moraću da uzmem moju kartu. Ovo je gledano sa pravca trigonometra 805, znači prema Gegaju i na pravcu koji, znači, gleda prema Brovini (Brovine). Znači Kodra (Kodra) - Šipšaj - trigonometar 805. To je pravac, znači, iz Albanije u kome je, znači, usmeren ovaj ili sa koga je usmeren ovaj trodimenzionalni snimak.

SUDIJA BONONI: Zar vama ne izgleda da je to, u stvari, gledano iz vazduha, a ne sa terena, sa zemlje?

SVEDOK DELIĆ: Ja sad ne bih, gospodo, da objašnjavam kako se prave trodimenzionalni snimci. Trodimenzionalni snimci se prave na osnovu, znači, postojećih karti. U te postojeće karte uvode se vektorske veličine visina i kompjuter, znači, napravi, znači, tu sliku. Možete takvu sliku dobiti za koji god hoćete deo teritorije. I zbog toga vidite da ovi nazivi, Maja Glava, Gegaj, znači Kamenica, da su drugačiji zbog toga što ...

SUDIJA BONOMI: Ali zar ne dobijate sluku sa jedne konkretne tačke na zemlji, kao da gledate sa te tačke? A ako je to tako, zašto nam se ne kaže kako je to učinjeno umesto da vi tu sad nagađate?

SVEDOK DELIĆ: Ja uopšte ne nagađam, gospodine Bonomi (Bonomy), ovo je moja oblast. Ali kako da ja vama objasnim ove stvari? Kako ja vama da objasnim vektorske veličine na osnovu kojih se, znači, prave karte?

SUDIJA BONOMI: Vi kažete da ovaj trigonometar 805, da bi se tu, u stvari, nalazila stopala osobe koja bi imala ovu sliku pred sobom da tamo stoji i gleda?

SVEDOK DELIĆ: Kada se radila ova slika, ova trodimenzionalna slika, želelo se da se pokaže ono, znači da se pokaže Kamenica, Gegaj i pravac za koji je lord Ešdaun rekao da je video na Kosovu i Metohiji. To je bio cilj. I to obuhvata, znači ...

SUDIJA BONOMI: Zar ne možete da odgovorite na moje pitanje? A pitanje je bilo da li ovaj trigonometar koji ste vi identifikovali, dakle 805, da li bi se tu nalazila stopala osobe koja bi gledala u tom pravcu i koja bi videla ovo pred sobom? Dakle da li bi to bilo to?

SVEDOK DELIĆ: To je taj pravac.

SUDIJA BONOMI: Zar ne možete da odgovorite na moje pitanje? Pretpostavljam da su stopala lorda Ešdauna bila na zemlji dok je gledao. Da li mi sada vidimo ekvivalent onoga šta bi osoba koja bi se nalazila tu, na trigonometru 805, videla i recimo da bi napravila sliku sa tog mesta, da li to vidimo ili ne vidimo?

SVEDOK DELIĆ: Ova slika pokazuje isključivo da ako lord Ešdaun stoji u blizini državne granice kod sela Gegaj, ne može da vidi Junik. I ova slika je napravljena isključivo zbog toga.

TUŽILAC NAJS: Pa čudno je da je napravljena u tu svrhu budući da lord Ešdaun nije ni tvrdio da je video područje Junika. On je rekao da je video područja južno od Junika. Na žalost, trošimo vreme na ovo budući da je optuženi već potrošio vreme koje mu je bilo dodeljeno za ovo, nekih 60 posto i žao mi je što gubimo vreme na ovakvim pitanjima.

SUDIJA ROBINSON: Nastavite, gospodine Miloševiću.

SVEDOK DELIĆ: Samo, samo da, ako je istina u pitanju, gospodine Najs, znači lord Ešdaun ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Deliću, nemojte da iznosite komentare o istinitosti izjave bilo kog svedoka. To nije na vama. Gospodine Miloševiću, molim vas da nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Generale, molim vas stavite sada na grafoskop i prokomentarišite sliku koja je označena olovkom brojem 2, a koja nosi naslov "Dogledanje i presek reljefa na pravcu Gegaj - Junik.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ovo je, znači, slika, znači topografska karta koja prikazuje pravac sa trigonometrijske tačke 804, prema jednoj trigonometrijskoj tački u okolini Junika, a ovo dole što vidimo, to je ovaj grafikon reljefa.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo da razjasnimo, generale: prema trigonometrijskoj tački južno od Junika, je li tako?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, da. Znači grafikon od reljefa, ovo što je crvenom bojom, pokazuje, znači, da ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Treba da podignete pošto se ne vidi na grafoskopu, da se vidi grafikon reljefa.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Znači crvena boja pokazuje šta ne može da se vidi. Ovde kompjuter je trebao da ubaci, znači još zelenu boju. Ovo šta ovde nedostaje, nedostaje zelena boja, to je ono šta sa te

tačke može da se vidi. I pokazuje na tom pravcu da je vidljivost samo od ove tačke do ove i ovaj deo ovde. Ostala ... Znači pokazuje konfiguraciju reljefa i onemogućava da se na ovom pravcu, znači, vidi bilo šta drugo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta se nalazi na desnom kraju te crte dogleda, linije dogleda?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Nalazi se ovaj, tačka, znači, južno od Junika i daljina do te tačke, 9.492 metra.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ja se nadam da je to dovoljno jasno. E sad vas molim da stavite na grafoskop i prokomentarišete kartu označenu olovkom brojem 3, to je "Dogledanje i presek reljefa na pravcu Gegaj - Junik".

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da. Ova tačka je, znači, ovde u okolini Gegaja, a prikazuje, znači, južno od Junika, preko Batuše, znači jednu tačku, ustvari jedna tačka koja se nalazi u ovome potoku Junika. Na grafikonu može da se vidi, zelenom bojom je nacrtan odnosno prikazan taj deo koji se vidi sa tačke, a crvenom bojom ostalo sve šta se ne vidi. Daljina između ove dve tačke je 7.408 metara.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je l' te linije označavaju profil terena između te dve tačke?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da. To je profil terena tačno po ovoj liniji koja je povučena.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Dajte kartu broj 4, šta ona predstavlja?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ova karta predstavlja, znači od rejona Kamenice, čak sa naše strane državne granice i prikazuje, znači, preko Junika jednu tačku, znači severno od Junika. U donjem delu grafikon prikazuje takođe šta se vidi. Na početku se zelenom bojom vidi, znači jedan deo teritorije, drugi deo teritorije i još na dva mesta taj deo teritorije koji se vidi, a sve ostalo, znači je nevidljivo. Udaljenost između ove dve tačke je 7.351 metar.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, generale. Stavite kartu broj 5, molim vas. Koju liniju ona pokazuje? Je li to linija između tog područja Gegaja i Junika?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ovo je, znači, severozapadno od Gegaja sa najviše tačke. Prikazuje na tom delu u Albaniji, znači, zapadno od sela Ljukaj (Lukaj), mislim da je 1.105 metara nadmorske visine kota i direktno pokazuje centar Junika. Iz ove, sa ove se vidi, znači, tačke da praktično ne postoji nikakva vidljivost, nijednog dela teritorije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, generale, stavite broj 6 ...

SUDIJA KVON: Generale, da budemo jasni oko nečega: ona trodimenzionalna karta, slika koju smo videli, to je, dakle, trodimenzionalni pogled odnosno slika karte broj 2. Da li sam u pravu? Odnosno, drugim rečima, slika broj 1 je pogled sa ovoga, Kodra, Šipšaj, ne vidim dobro, koja nosi oznaku 804, trigonometrijska tačka 804.

SVEDOK DELIĆ: Ona odgovara i karti, znači broj 2 i karti broj 3, pošto pokazuje isti pravac. Znači pravac odgovara i karti broj 2 i karti broj 3.

SUDIJA KVON: Hvala vam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle ovde vidimo, ovo je karta broj 5 sada na grafoskopu, generale, je li tako?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, mislim da sam za tu kartu već rekao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Već ste rekli. To znači da bi mogla da bude vidljivost samo ako bi kroz sva ova brda moglo da se vidi, je li tako? Kao što je i na drugim kartama to?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: I ovo je, znači, rađeno samo po reljefu, ne uključujući, znači, prirodnu vegetaciju koja postoji, znači, na teritoriji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle samo reljef, kao da je goli rel-

jef.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Kao da je goli reljef.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Prirodna vegetacija bi mogla samo da pogorša vidljivost, a ne da poboljša, pretpostavljam?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Stavite kartu broj 6 koja predstavlja "Dogledanje i presek reljefa na pravcu Orahovac (Rahovec) - Suva Reka (Suhareke)".

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ovo je objekat iznad Orahovca, jedna od najviših tačaka i prikazuje centar Suve Reke. Postoji, znači, samo na početnom delu, znači, jedna mala vidljivost.

TUŽILAC NAJS: Ja moram nešto da kažem budući da vreme samo prolazi. Nijedna od ovih tačaka, koliko je meni poznato, nemaju nikakve veze sa svedočenjem lorda Ešdauna i sada slušam nešto u vezi sa određenim materijalom koji možda može da bude interesantan, ali koji nema nikakve veze, niti je relevantan za ovaj *Predmet*.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, koji od ovih crteža podržava vaš stav da lord Ešdaun nije mogao da vidi ono šta je rekao da je video sa mesta na kome se nalazio?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Svi, gospodine Robinson i drugo, ovo šta kaže gospodin Najs uopšte nije tačno, jer moju su saradnici zahtevali da se upravo prema svedočenju lorda Ešdauna o tome gde je bio i šta je video, napravi tačno prema reljefu šta je on mogao da vidi, a šta nije. I ovde imate nešto što, evo ja pozivam bilo kog eksperta da proveri ove slike. Neka gospodin Najs angažuje koga god hoće, Englesko geografsko kraljevsko društvo (Royal Geographical Society), pa ako oni ospore ijednu tačku ovde, ništa o svedočenju lorda Ešdauna neću ovde više da kažem. Ovo je urađeno stručno i ovo su

materijalne činjenice. Ako dokaže da može da gleda kroz brdo, onda je video ono šta kaže da je video. A on nije video ništa nego je napisao u izveštaju ono šta su mu rekli predstavnici UČK, s kojima je bio. Da je bio sa predstavnicima naše vojske, mogao je da ode da vidi šta je trebalo.

SUDIJA ROBINSON: U redu, gospodine Miloševiću, hvala vam. Koliko ćete vremena da potrošite na ovo?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sasvim krako jer, kao što vidite, vrlo brzo idu, vrlo brzo idu ove mape. Prema tome, na ovom pravcu Orahovac - Suva Reka uzeta je najviša kota od Orahovca i vidi se da se ništa ne vidi. Ima jedno 10 brda kroz koja ne može da vidi. Da li je to čisto, gospodine generale?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ovo je sa ovog objekta potpuno čisto, tu nema šta da se vidi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Stavite sad kartu broj 7, takođe na prcu Orahovac - Suva Reka.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ovde, znači, iznad puta koji je između Orahovca i Suve Reke, objekat je Gumnište (Gumnishte), a pravac je, znači, Suva Reka. Vidljivost postoji samo u početnom delu, par stotina metara.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, stavite broj 8.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ovde je objekat Blato (Blate), objekat Blato, Suva Reka. Vidljivost takođe postoji samo na početnom delu, znači, kod ovoga objekta.

SUDIJA BONOMI: Ja nisam shvatio ova dva poslednja crteža. Zašto vi kažete da ne može ništa da se vidi nakon nekoliko metara? Vi mislite da niko ne može da pronađe tačku sa koje bi mogao da vidi pravac svih devet kilometara?

SVEDOK DELIĆ: Gospodine Bonomi, ovo je topografija, znači

ovde govorimo o ovome pravcu. Levo, desno, napred, nazad, ako meni vi kažete ja mogu pronaći i ako vi kažete šta želite da vidite, ja ću pronaći tačku sa koje možete to da vidite, ali ovde očigledno da se vidi Suva Reka, znači, ne može. Upotrebljeno je mnogo pravaca.

SUDIJA BONOMI: Ali ako pogledam crtež na dnu, Suva Reka se nalazi s desne strane ... Da li je ovo oznaka 9.156 metara? A onda s leve strane vidimo zeleni deo za koji kažete da označava vidljivost. Ali zašto ne može da se vidi odmah desno od ove isprekidane linije? Šta tu predstavlja prepreku vidljivosti?

SVEDOK DELIĆ: Pa ovu oznaku koju vi pominjete, to je daljina između ove dve tačke. Suva Reka se nalazi na nadmorskoj visini od oko 400 metara, a ovaj objekat, znači, nalazi se na nadmorskoj visini 626,6 metara, ali ispred sebe ...

SUDIJA BONOMI: Da li je 600 ili 800? Tu piše 826?

SVEDOK DELIĆ: 826 metara, ali on ispred sebe ima drugi objekat, znači zbog koga ne postoji vidljivost prema celoj Suvoj Reci. Ja ne kažem, znači, da se ne ovom pravcu ne može naći objekat ovaj, ali nešto bliže, u rejonu Dobrodeljana (Doberdolan) i tako dalje, pa da se onda vidi, znači makar jedna polovina Suve Reke i to njen jugoistočni deo.

SUDIJA KVON: Ali jednostavno gledajući ovaj dijagram, nema nikakve prepreke vidljivosti, zar se ne slažete s tim?

SVEDOK DELIĆ: To vi mislite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Prepreka vidljivosti je već na prvom delu ove linije, a posle toga prepreke nisu ni bitne.

SVEDOK DELIĆ: Evo, pogledajte ovaj sledeći snimak broj 9. Znači

ovo je pravolinijski povučeno, znači sa jedne tačke do druge tačke. Međutim ovde, znači, kada je rađen ovaj reljef, svaka tačka pada zemljišta i povećanja zemljišta, znači, te vektorske veličine su unete u ovaj pregled i vidi se, znači, da, na prvom delu se vidi, to je verovatno neka stotina metara, pa se onda ne vidi jedan deo, pa se onda vidi ponovo ovde jedan deo i posle toga ne vidi se ništa sve do Suve Reke.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dajte još broj 10, molim vas, da vidimo ... Dakle, generale, samo da se objasni: vi ste ovde pokazali na ovome šta su uradili stručnjaci, oni su uradili sve moguće tačke oko, oko, ovoga, Orahovca iz kojih je moglo da se gleda u ovom pravcu.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Znači to je severno od Orahovca, uzeti su određeni objekti, određeni visovi i sve, znači, samo za Suvu Reku, spojeno sa Suvom Rekom, na različitim daljinama. Ova tačka je od Suve Reke udaljena 14.654 metra.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Dajte sledeći, molim vas. Šta ona pokazuje?

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, pre nego što nastavite, sudija Kvon (Kwon) je postavio pitanje svedoku u vezi sa kartom broj 8, odnosno da li se on slaže da postoji vidljivost sa određene tačke, a svedok je rekao "to vi mislite", međutim ja nisam čuo objašnjenje od svedoka u vezi sa tim da li bi postojala određena prepreka vidljivosti ili ne.

SVEDOK DELIĆ: Pa sada da objasnim gospodinu Kvonu? Gospodine Kvon, kada, da li se to vidi ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Vidi se ...

SVEDOK DELIĆ: Kada bi se sada lice nalazilo na ovoj tački, ono bi, znači, moglo da vidi sve do ove ovde tačke, ne bi moglo da vidi ništa do ove tačke, moglo bi da vidi ovde, znači, jedan deo, ne bi mogao

da vidi, znači, ništa do ove tečke i verovatno ovaj deo ovde bi, znači, na kraju mogao da se vidi, ako bi se pomerili za par stotina metara napred. Sve zavisi sa koje tačke gledate. Ako sam bio dovoljno jasan?

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću, nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Idemo na idući broj, ove koje smo komentarisali možete da preskočite ...

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa to je slično samo sa drugog objekta, to je objekat Turine iznad Suve Reke, prikazuju, znači, delove koji se vide i ostali delovi koji se ne vide, daljina je 14.654 metra. I ovo je poslednja ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Poslednja mapa, gde se takođe vide ovi vrhovi ...

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, delovi koji se vide i delovi, znači, koji se ne vide.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. E sada, molim vas, stavite na grafoskop i prokomentarišite, "dogledanje ..." ... To ste, to ste, čini mi se, uradili ... Je l' ostala još neka mapa? Ja sam vama dao juče sve moje mape, ja ih nemam više pre sobom.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Tu su mape. Ja mislim da su sve pokazane. Samo od ovoga šta ste vi da li je "Tablica vidljivosti i čujnosti".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E pa to sam hteo da vas zamolim. "Tablica vidljivosti i čujnosti" je data u prilogu i to je iz "Topografskog priručnika", koliko vidim. Priručnik iz topografije, Savezni sekretarijat nerodne odbrane, 1972. godina i "Vojna topografija", Generalštab, 1979. godina.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ovakva tablica postoji u pravilu "Vojnik odelenja pešadije", "Priručnik komandira odelenja" i u još raznim drugim priručnicima, ali ovo je baš iz topografije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas samo u najkraćem komentarišite ove objekte osmatranja, šta se vidi na kojoj daljini.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Znači ovo je tablica vidljivosti i čujnosti golim okom, odnosno onako kako to čovek vidi. Znači naseljeno mesto vidi se od 10 do 12 kilometara. Tu se, kad se govori o naseljenom mestu, misli se na naseljena mesta na manevarskom zemljištu. To su, znači, sela, naselja i tako dalje. Ne govori se o gradovima koji se vide i na većoj daljini. Velika zgrada se vidi na osam kilometara, seoska manja kuća, na pet kilometara, prozor na kući, na četiri kilometra, odžak na krovu, na tri kilometra, čovek kao tačka vidi se na dva kilometra, tenk koji se teško razlikuje od drugih borbenih vozila, na dva kilometra, tenk koji se razlikuje od drugih borbenih vozila na 1,5 kilometra, stablo, stub, kola na putu, na kilometar i po, pokret nogu pri hodu, na 0,7 kilometra.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E sad mi recite kakav značaj ima ova "Tablica vidljivosti i čujnosti"?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ova "Tablica vidljivosti i čujnosti", nju uče vojnici da bi na osnovu nje mogli da određuju daljine prilikom osmatranja, znači da znaju na kojim daljinama se nalaze neki od objekata koje osmatraju i da bi o tome mogli da izveštavaju svoje pretpostavljene.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, hvala vam, generale. Sada recite, s obzirom da ste juče pročitali ovu dopunsku izjavu gospodina Ešdauna, da li ste vi uspeli da identifikujete sada nove podatke koje je on dao i šta ti podaci govore?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja sam radio noćas gledajući da to bude što preciznije. Dobio sam i one izjave koje sam tražio od lorda Ešdauna, u kojima se upravo pominje Junik onako kako sam ja rekao. E uzeću ... Da li da prvo pokažem ono šta sam ja već ranije dobio, znači šta je prilikom svedočenja lorda Ešdauna, gde su tačno pokazana mesta, znači sa kojih je on gledao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To ste dobili od gospodina Najsa?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, pokažite, naravno.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ovo je isto bilo u ovoj sali, ovaj pokazivač pokazuje, znači, mesto, odnosno selo Gegaj. Pozadi piše, znači, šta se videlo sa toga mesta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je pokazivač gospodina Ešdauna dok je svedočio ovde.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da. Drugo, takođe sam tad dobio znači šta je gospodin lord video, znači, sa druge tačke. A ta druga tačka pokazuje znači rejon sela Pećane (Peqan), tačno rejon sela Pećane. Ja sam tada obradio te materijale koji nedvosmisleno pokazuju da lord nije mogao, znači, da vidi te stvari. Sada sam dobio juče ovu novu izjavu i ja sam noćas radio i za tu novu izjavu, međutim ovo mi je ovako vrlo simptomatično da se lord poziva na krivični zakon u Bosni i Hercegovini, da ne sme davati lažne izjave, a svima je poznato da za lorda ne važi krivični zakon Bosne i Hercegovine, ni Ustav Bosne i Hercegovine, jer on ga je pregazio više puta ...

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, svedok ponovo zalazi u komentare, komentare za koje zna da su neprimereni i ne znam za koju publiku on to radi. Međutim, mislim da Pretresno veće treba da zna da je izjava lorda Ešdauna pripremljena u skladu sa pravilima određenim u Pravilu 92bis.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Deliću, uzdržite se od ovakvih komentara, znate da su neprimereni.

TUŽILAC NAJS: Kada sam vać ustao, dva inserta koja svedok ima gde se vidi svedočenje lorda Ešdauna, ti inserti su na prethodnoj raspravi bili pokazani, ja ih nemam, nemam kopiju fotografije sa tog snimka i molio bih da nam se te fotografije dostave jer bih želeo da se time kasnije pozabavim.

SUDIJA ROBINSON: Siguran sam da će gospodin Milošević da vam izađe u susret.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, te fotografije koje je sada prikazao general smo dobili od gospodina Najsa u vreme kada je svedok svedočio, da bi se tačno odredilo šta je Ešdaun govorio. Pa je onda traženo od svedoka da na osnovu onoga šta je Ešdaun stvarno svedočio, on...

SUDIJA ROBINSON: Dobro, gospodine Miloševiću, dobro. Idemo sada dalje.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: U novoj izjavi lord Ešdaun sada daje ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Zašto je ... ovde piše da je privatna sednica, zatvorena sednica, ne razumem ...

SUDIJA KVON: Ne, ne, mi smo na javnoj sednici.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Meni je ekran bio promenjen na neku drugu liniju. Dobro, sad je u redu.

SUDIJA KVON: Pritisnite video dugme.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja sam zainteresovan za sliku jer iz mog ugla se ova karta ne vidi pa želim da je gledam bar na monitoru.

SUDIJA KVON: Izvolite, nastavite.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: To je karta, znači, razmere 1:50.000. U izjavi lord je dao nove koordinate svoje tačke na kojoj se nalazio. Ono šta želim da napomenem, znači ako je lord rekao da se nalazio u blizini sela Gegaj, po novoj, sad po tim novim koordinatama, on je dva kilometra daleko od sela Gegaj i nalazi se na obroncima objekta Maja Glava, za oko 700 metra od vrha te znači planine. Pošto se ranije lord

nalazio na nadmorskoj visini od 680 metara, sada je podigao to na 980 metara, odnosno 960 metra. Znači 300 metara je tačku na kojoj se nalazi podigao u odnosu na ranije datu izjavu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gde se sada nalazi ta tačka, generale?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ta tačka se nalazi ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tačno da je obeležite, molim vas.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Obeležena je na mojoj karti. Tačka se nalazi tačno na državnoj granici za oko 700 metara od objekta Maja Glava idući prema jugu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, znači tačno na državnoj granici.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Lord nije dao tačne koordinate. Tačnost koordinata koje ja određujem je u 25 metara, a lord je dao koordinate sa tačnošću od 100 metara ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Deliću, želim da mi bude jasno: znači vi kažete da je lord Ešdaun u svojoj novoj izjavi dao druge koordinate, koordinate koje ga sada stavljaju na jednu višu tačku.

SVEDOK DELIĆ: On ranije nije dao koordinate, dao je samo, znači, selo Gegaj, a vidite gde se nalazi sadašnja tačka: oko dva kilometra, znači od sela Gegaj i 300 metara, znači na većoj nadmorskoj visini. Sledeće, želim samo da vam kažem karakteristike toga terena. Granica ovde ide po topografskoj ivici, na jugoslovenskoj strani ona dosta strmo pada, a na albanskoj strani ona se strmoglavo spušta u jedan potok, tako da se može biti samo na državnoj granici. Par metara dalje u albansku teritoriju, vi ste, znači, za 30 metara, znači, ispod ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U provaliji.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: U provaliji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hoću da kažem da na ovoj tački nije mogao da bude lord Ešdaun. Kasnije ću navesti i te razloge. Što se tiče sada nekih drugih merenja. Da bi se od Gegaja došlo do te tačke, potrebno je 105 minuta, ako koristite, znači, topografske priručnike, s obzirom da je razlika u nadmorskoj visini, znači, 300 metara i s obzirom da treba da pređete dva kilometra teško prohodnog terena. Sledeće šta želim da kažem, na ovome delu granice oko karaule naše, "Morina", nalaze se najveće kestenove šume, zatim se nalaze hrastove šume, a na tački, u okviru te tačke gde kaže lord da je boravio, nalaze se bukove šume, stoletne, visine do 15 metara. Na tom delu granice, upravo zbog nepristupačnog terena nije izvršeno čišćenje granične linije i nije napravljen prosek između albanske teritorije i naše teritorije, što se inače radi na drugim delovima granice. Ovde to nije urađeno, jer ovaj deo granice, pripada mojoj zoni odgovornosti i ovde sam bio više puta. Sledeće, u vreme koje lord pominje 23., odnosno ukupno, ceo maj i jun i kasnije cele te godine, svi organi državnog obezbeđenja nalazili su se o dvadesetčetvoročasovnom boravku na terenu. Znači samo su se patrole i zasede menjali na terenu. Sa karule "Morina" potpuno se kontroliše put koji od Tropolja (Tropoje) vodi prema Gegaju i karauli "Albanskoj Kamenici". Sa naše osmatračnice nemoguće je prići državnoj granici, a da to ne vide naši vojnici koji se nalaze na karauli, a od karaule do Maja Glave uvek se nalaze po dva granična organa na nekom od ovih mesta. Jedna grupa od pet, 10 ili 15 ljudi nije mogla tu da boravi neprimećena. Sledeće, ja imam i svoja dokumenta iz tog vremena, jer se moja jedinica u vreme o kome govori lord nalazila ovde, znači u rejonu Babaj Baks (Babaj i Bokes) i u rejonu Dužnje (Duzhnje), a jedna moja jedinica obezbeđivala je Brovinu i Molić (Mulliq), jedinica iz 125. Ponoševac (Ponoshec) i takođe druga jedinica iz 125., Junik i Batušu. Ako mi dozvoljavate samo da objasnim zbog čega se to radi lo i zbog čega su te jedinice bile tu ...

SUDIJA KVON: Zaustavimo se ovde, generale. Ako sad ostavimo po strani pitanje da li je lord Ešdaun uspeo da stigne do te tačke ili ne, da li se slažete sa time da se sa novonaznačenog stajališta može videti područje južno od Junika.

SVEDOK DELIĆ: Napravio sam i to, vrlo precizno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Kvon, ne znam da li ste prečuli činjenicu da je na toj tački koju je obeležio lord Ešdaun gusta bukova šuma, stoletna i da se iz guste bukove šume ne može da vidi ništa.

SVEDOK DELIĆ: Svaki čovek koga budete pitali reći će potpuno isto.

SUDIJA ROBINSON: Molim da svedok odgovori na pitanje.

SUDIJA KVON: To, naime, meni nije jasno.

SVEDOK DELIĆ: Znači zbog guste bukove šume nemoguće je videti, znači ništa južno od Junika. Ako bismo prevideli da nema šume, već samo reljef, ja sam uradio i taj deo, ali trebalo bi da se pokaže na grafoskopu. Prvo sam radio, znači, za tu tačku visine 960 metara prema selu Molić, jer je pomenuo lord Ešdaun selo Molić. Ja ne znam da li vi na vašim ekranima vidite ... Znači vidi se, znači, da ovo zelenom bojom prikazano, da je taj deo lord mogao da vidi. I zatim nije mogao da vidi ništa. Znači ne vidi selo Molić do asfaltnog puta. Znači do asfaltnog puta ne vidi ništa. Mogao je da vidi dalje ova sela koja je on kasnije, ovaj, naveo, Njivokaz (Novokaz), Dobroč (Dobrosh), Berjak (Berjahe) i Stublu (Stubell).

SUDIJA KVON: Generale, da li je to ova granica u blizini Gegaja?

SVEDOK DELIĆ: Ne, to je ova nova tačka, od Gegaja ne može da se vidi ništa, ali to je ova nova tačka koja je za 300 metara, znači, podignuta iznad prvobitne tačke koju je dao lord. Ovo je očigledno neko pokušavao da dovede izjavu lorda, da izgleda kao da je prihvatljiva i isinita. Druga tačka ...

TUŽILAC NAJS: Ovakva vrsta komentara jednostavno ne može da dođe od ovog svedoka. On nije ovde da izražava komentare o sve-

docima Tužilaštva i ja smatram da ga zaista treba obuzdati i staviti ga na njegovo mesto.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Deliću, već sam vam nešto rekao o ovakvim komentarima. Ti su komentari neprimereni i neprihvatljivi. Ne smete da ih iznosite. Vi samo treba da iznesete svoj iskaz, kao svedok.

SVEDOK DELIĆ: Gospodine Robinson, ja sam ovo radio celu noć, a gospodin Najš je samo došao juče i samo doneo jedan papir ...

SUDIJA ROBINSON: Samo nastavite sa iskazom.

SVEDOK DELIĆ: Ja sam se trudio da ovo uradim profesionalno i najprofesionalnije kažem, lord Ešdaun nije mogao da vidi to šta tvrdi. Pravac Brovina, znači sa te tačke vidite pravac Brovina. Zelenom bojom je prikazano, znači, ono šta se vidi, crvenom bojom ono šta se ne vidi. Sa osmatračke tačke, znači ako se izuzme da tamo postoji šuma visine 15 metara, mogao je da vidi, znači, Brovinu, osim zapadne grupe kuća koja se nalazi neposredno uz brdo. Treći pravac. To je pravac sa te tačke prema Ponoševcu. Znači sa ove tačke postoji vidljivost, znači opet kažem ako se zanemari da je šuma u blizini osmatračkog mesta, može da se vidi sve do objekta Planik, zatim ne može da se vidi Ponoševac, odnosno da budem precizan, ne može da se vidi Ponoševac do škole. Južno od škole i poljoprivedno dobro ovde, znači može da se vidi.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najš, podsetite me da li je lord Ešdaun dao koordinate svoje pozicije u svom iskazu?

TUŽILAC NAJŠ: Ne, ne u svom prvom iskazu.

SUDIJA ROBINSON: Ne u som prvom iskazu.

TUŽILAC NAJS: On je uopšteno opisao gde se nalazio, to je pokazao na karti uopšteno i rekao šta je odatle mogao da vidi. Ja pretpostavljam, još nisam imao priliku da ispitam svedoka o ovom pitanju, a što ću kasnije da uradim uz vašu dozvolu, ali pretpostavljam da ovo šta je svedok rekao o nadmorskoj visini od 620 ili 660 metara, da to proizlazi iz mesta na kome se nalazio pokazivač lorda Ešdauna na karti, ali, dakle, on nije dao koordinate, već je objasnio u opštim crtama.

SUDIJA BONOMI: Problem sa svim ovim je što o ovome nije govoreno onda kada je trebalo da se govori i to jednostavno pokazuje kakvi problemi proističu kada optuženi ne vodi svoju Odbranu na profesionalan način.

SUDIJA ROBINSON: Sada je vreme za pauzu, idemo na pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, možete da nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Generale, na osnovu ovoga šta ste vi sada napravili, nacrtali, označili, da li to znači da bi ovaj crtež koji ste pokazali, da je nešto mogao da vidi gospodin Ešdaun u nekom delu, on mogao da vidi samo pod uslovom da se popeo na najvišu bukvu na tom mestu?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Sa neke osmatračnice ili, znači, sa nekog drveta i tako dalje. Iznad šume znači da je bio. Ali i u tom slučaju mogao je da vidi, znači nije mogao da vidi prvi deo Molića, mogao je da vidi potpuno Brovinu, a mogao je da vidi samo južni deo Ponoševca i ovu živinarski farmu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali to sam pod uslovom da se popeo, uspenrao uz najviše drvo, je li tako?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Samo, znači, da je bio iznad šume, odnosno iznad krošnji toga drveća. I samo da napomenem, znači, za

odlazak i povratak sa te tačke do sela Gegaj, potrebno je tri časa, za odlazak i za povratak, po važećim normama topografskim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste maločas pomenuli da su vaši organi obezbeđenja bili uz granicu i da su mogli da vide i granicu i deo teritorije Republike Albanije preko granice.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: I 1997. godine i 1998. godine pa sve do rata, znači, na granici je neprekidno, dvadesetčetvoročasovno dežurstvo organa granične službe. I ti organi su još bili pojačani sa našim jedinicama, a u ovom slučaju, već sam rekao da je moja jedinica obezbeđivala ovaj deo, znači neposredno od Đakovice (Gjakove), Babaj Boks i Dužanj i obezbeđivala je dubinski deo granice do karaule "Morina". 125. brigada se nalazila znači u Batuži i Juniku i obezbeđivala je, znači, dubinski taj deo prema Košarama (Koshare). A što se tiče, ako je neko video tenkove, svakog dana je bilo uobičajeno da u 10.00 izlaze tenkovi, transporteri ili druga samohodna oruđa, znači i da posedaju komunikaciju od Junika do mesta Dužnje, jer je u Dužnju bila rampa i u Juniku je bila rampa. Sva snabdevanja, obilasci, zamena jedinica, svi bi oni morali do 11.00 da dođu do Dužnja. Kada bi bilo obezbeđenje komunikacije postavljeno, otvara se komunikacija i svako ide u svom pravcu. Ako ima bolesnika iz ovih jedinica, oni idu prema Đakovici, a ovi iz Đakovice, znači idu u snabdevanje i obilazak svojih jedinica. U 15.00 zatvara se ta komunikacija, znači ponovo se postavljaju rampe, tenkovi se vraćaju i druga sva ta sredstva u svoja mesta u sastav svojih jedinica. Ovo je vršeno zbog toga što rejon Smonica (Smonice) - Njivokaz i kompletan ovaj ovde deo je bio, znači, u rukama terorista i svakodnevno je vršen, znači napad na put. Ovde su u maju poginula moja tri vojnika u rejonu Ponoševca i trojica ili četvorica su teže ranjena.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Deliću, shvatili smo. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle imajući u vidu to pretpostavljeno mesto, da li je to pretpostavljeno mesto bilo pod osmatranjem vaših graničnih organa obezbeđenja?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Na to mesto jednostavno nije mogao niko da dođe, jer je to sama državna granica. To je ono šta mi kažemo "crta".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je, u stvari, ono "ničija zemlja" između dve, između dve države?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ne postoji "ničija zemlja", postoji granični kamen na kome sa jedne strane je oznaka, znači imamo oznaku naše, imamo do njega granični kamen gde je oznaka Albanije. Znači samo jedan korak ako se pređe, vi ste već u Albaniji. Ja ne verujem da je lord prešao na našu teritoriju da osmatra sa naše teritorije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, generale.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Drugi deo je vezan za Suvu Reku, ovo šta sam radio, što je dao gospodin Najš.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Samo pre nego što pređemo na Suvu Reku, gospodine Robinson, u vezi sa onom tvrdnjom gospodina Njasa da nisam ja blagovremeno pokrenuo ova pitanja, smatram neumesnom zbog toga što upravo vreme izvođenja mojih dokaza koristim za pobijanje ono šta gospodin Najš smatra dokazanim i to je upravo vreme kad se to čini.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, objasniću vam ono šta je gospodin Najš rekao: vi niste osporili svedočenje lorda Ešdauna tokom svog unakrsnog ispitivanja. Dakle niste osporili taj deo njegovog iskaza. Možete sada da nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, ja sam osporio njegovo svedočenje, a ja nisam mogao da dovodim u unakrsnom ispitivanju stručnjake i ljude koji su bili na licu mesta da osporavaju detalje, a njegovo svedočenje o tome kako su išli neki tenkovi i pucali sam ospo-

rio, što možete da ustanovite ako pročitate transkript, jer ja znam da to nije bilo. A sada sve ovo pokazuje da on to nije mogao ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, govori se o onom delu iskaza, dakle konkretno o onome šta je lord Ešdaun rekao da je video sa te tačke, ne govorimo o drugim aspektima njagovog svedočenja. Molim vas nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Generale, šta ste napravili o iskazu lorda Ešdauna u vezi sa tačkama koje se tiču Suve Reke?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Što se tiče Suve Reke, lord je ovde dao, znači, koordinate određenih tačaka i to u dane 27. septembar 1998. godine, kada je lord dolazio, znači, sa pravca Orahovca, znači, prema Suvoj Reci ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovde se mapa uopšte ne vidi, kod mene je na ekranu mapa samo jedan beli pravougaonik, a sad ništa. Sad se vidi mapa.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: I lord je rekao da se zaustavio, znači, u rejonu sela Studenčani (Studenčan) i dao je koordinate 34TDM804898. Opet kažem koordinate ...

prevodioci: Molimo da govornik sporije govori dok pominje brojeve.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Deliću, prevodioci su zamolili da malo sporije govorite.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Znači lord je dao koordinate 34TDM804898, napominjem da je to tačnost u 100 metara. Ja sam ovde pokušavao da radim sa tačnošću od 25 metara. Po lordovim koordinatama to je ovaj ovde objekat iznad Studenčana. Ja sam tačno, znači, obeležio krstićem lordovu, znači tačku, mada mislim da je to kota 488, Grab. Posle toga lord kaže: "Sa tog položaja video sam ono šta sam opisao kao obris Donje Blace (Blace e Ulet)", kao u originalu. "Taj obris se rasprostire na koordinatama 34TDM915954 i

34TDM888968." Ja sam pronašao te tačke o kojima govori lord. Ovo ovde je prva ta tačka, znači Dulje (Duhel), prevoj odnosno ove krivine puta, a drugo, znači, druga tačka je u rejonu sela Blace (Bllace). Međutim pošto ništa dalje ovde ne piše, za sam ovaj kontekst ove tačke ovde mi nemaju nikakav smisao. Lord nije mogao da vidi te tačke. Znači mogao je da vidi, ako pratite ovo šta pokazujem znači ovde, znači do objekta Grab i do ovoga trigonometra 686 iznad Semetišta (Semetishte). Znači do ovde je mogao da vidi sa tačke na kojoj se nalazi. A ove dve tačke koje pominje, znači, to nije mogao da vidi ništa. Apsolutno. Ali jednostavno ne znam zašto te tačke pominje. Ja sam više puta pokušavao to i proračunavao da vidim da možda ja nisam napravio grešku i za mene ove dve tačke nemaju nikakav smisao i nisam radio dalje. Samo sam ih pronašao i pokazujem ih, znači, na karti. Ali one su sa lordove tačke nevidljive. To je za 27. Za 28., lord kaže: "U vezi sa delom mog svedočenja koje se odnosi na ono šta sam video s položaja blizu sela Pečani (Pecan) 28. septembra 1998. godine, procenjujem da su koordinate sa kojih sam vršio posmatranje bile 34TDM863920." Evo ga selo, znači, Pečani. Ja sam prošli put, ako se sećate, rekao upravo za taj objekat da je lord bio na tom objektu ili na ovom ovde, kada ga je pitao gospodin Milošević, na bilo kojim od ovih objekata mogao je da vidi znatno više. Sad je on odredio da je to trigonometar 551. Da je to trigonometar 551. "Svedočio sam da sam sa tog položaja video sela Budakovo (Budakove) koje se nalazi na koordinatama 34TDM945891", znači, evo, pronašao sam tu koordinatu, ona se nalazi u jednoj od mahala, u jednoj od mahala sela Budakovo, tačnije negde u blizini Kokolari mahale (Mahalla Kokollari). Zatim kaže da je posmatrao Mačitevo (Maqiteve). Gornja Krušica (Krushice e Eperme) koja ima koordinate 34TDM944902, znači evo je Gornja Krušica i dalje kaže da je još video i Kruščicu, u stvari Kruščica ne postoji, to je Donja Kruščica (Krushice e Ulet). I dalje, lord ne govori ništa, znači, o tome šta je video s tih tačaka, samo te tačke, ovaj, precizira. Ja sam uradio za te tačke doglednost. Za ove prve dve rekao sam nisam radio, jer nemaju nikakav smisao. Evo, ako se ovo vidi za Budakovo. Kao što vidite, znači, zelena boja označava ono šta je moglo da se vidi. Znači

Budakovo se vidi sa ove osmatračke tačke. Od pet mahala, dve koje ima Budakovo, znači od pet zaseoka, dva su samo delimično vidljiva. Udaljenost sela od osmatračke tačke je od sedam i po do devet i po kilometara, jer je ovo selo razbacanog tipa. Sledeći je pregled reljefa za pravac trigonometar 551 Gornja Krušica. Zelena boja takođe označava šta se vidi, crvena boja šta se ne vidi. Sa osmatračke tačke vidi se veći deo sela Gornja Krušica, a što se tiče sela Donja Krušica, vidi se samo oko kote 738. Udaljenost sela Gornja Krušica je osam do devet kilometara i vidljivost kod ovoga sela znatno smanjuje vegetacija koja postoji. Ali postoje uslovi da se to selo, ovako gledano topografski, vidi u većem delu. I poslednji pravac koji je pomenuo lord, to je pravac trigonometar 551, selo Mačitevo. Ono se nalazi, znači ja sam računao do škole, ja sam računao do škole, to je 11,35 kilometra. Opet zelenom bojom je, ovaj, prikazano ono šta se vidi, crvenom ono šta se ne vidi. Sa osmatračke tačke dobro je vidljiv deo sela oko škole. Pošto sam ja računao do škole. Veći deo sela koji se nalazi južno i jugoistočno od kote 1270, je potpuno nevidljiv. Udaljenost sela od, da kažem prednje granice do zadnje granice, na pravcu, znači zapad-istok, je od 11 do 14 kilometra. Znači vidi se samo deo sela oko škole. To bi bilo, znači, sve po ovome i ovim koordinatama koje je dao lord.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li ste mogli i da li ste sada, kad ste pravili te preglede, mogli da ustanovite šta je od onoga šta je tvrdio lord Ešdaun u svom svedočenju on mogao da vidi?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Kad bi sada ... Svakako, znači, radi se o periodu 27. i 28. septembar 1998. godine. To je period kad se u tom delu terena izvodila peta faza protivterorističke borbe. Sa daljina ovih koje sam ovde pokazao, a to su daljine 8,7 kilometra, 8,25 kilometara i 11 kilometara, treba proceniti šta, znači, može da se vidi sa te daljine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, prema vašoj proceni šta je moglo da se vidi sa te daljine?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa ja sam u onoj izjavi pročitao, mislim razne stvari. Postoji, znači, zapovest komande korpusa, postoji moja

zapovest, jer sam i sam bio prisutan, znači čak dva dana u selu Mačitevu i sa te daljine, računajući i onu vidljivost, onu tablicu vidljivosti koju sam pokazao, znači praktično ništa vezano za borbeno dejstva nije moglo da se vidi, jer je to suviše velika daljina. Ukoliko je potrebno ja mogu pokazati zapovest za ta dejstva.

SUDIJA BONOMI: A kakva je razlika ako se koristi dvogled?

SVEDOK DELIĆ: U svakom slučaju, ako se koristi dvogled povećavaju se mogućnosti da se nešto vidi. Potrebno je znati karakteristike dvogleda, koja je njegova, znači, promer objektiva i koliki je stepen uvećanja, znači, dvogleda. Dvogled svakako pomaže. Dok ono šta je prikazano, kamera ...

SUDIJA BONOMI: Hvala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Generale, pomenuli ste zapovest, da li se ta zapovest odnosi upravo na te dane kada je gospodin Ešdaun bio, prema svom svedočenju, na tom terenu?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, odnosi se na te dane, ali pošto se radilo o 1998. godini i pošto je rečeno da ona nije relevantna, ona nije, ja je imam, ali nije uvrštena u dokumentaciju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li možete da pokažete tu zapovest, ako je imate?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ovo je, samo ne vidi se dobro, korpusna odluka, ako bi moglo da se izoštri, znači to je korpusna odluka za to dejstvo. A ovo je, znači, korpusna zapovest.

TUŽILAC NAJS: Da li možemo da saznamo da li su ovo delovi nekih već postojećih dokumenata ili su to dokumenti iz predmetnog vremena ili se radi o dokumentima koji su načinjeni nekoliko godina kasnije za Komisiju Vojske Jugoslavije.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću ... Odnosno ja ću da postavim to pitanje svedoku.

SVEDOK DELIĆ: Nikako se ne radi o dokumentima koja su rađena naknadno. Ovu su dokumenta, znači iz toga vremena. Ovo je, znači, deo karte, istina on nije bio ovako mali, ovo je slikana, znači originalna karta, deo karte koju sam ja, znači, dobio iz komande korpusa i on ovde nosi naziv "Jezerce za 549. brigadu". A ovo je, znači, zapovest koju sam ja dobio, znači, od komande korpusa. Posle toga, ovde je moja zapovest ...

TUŽILAC NAJS: Sledeće pitanje ...

SUDIJA ROBINSON: Samo trenutak.

TUŽILAC NAJS: Mene zanima da li je to iz nekog već postojećeg dokaznog predmeta i ako jeste da li možemo da dobijemo kompletan dokument, jer ćemo svakako da budemo pitani da li osporavamo prihvatljivost bilo kog dokumenta. Ako postoji kompletan dokument, želimo da ga dobijemo na uvid.

SUDIJA ROBINSON: Pa na to treba da odgovori gospodin Milošević. Dakle, gospodine Miloševiću, da li je ovo deo nekog već postojećeg dokumenta ili dokaznog predmeta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: General Delić je već objasnio, vi se sećate koliko je bio obiman broj dokaznih predmeta, da ova zapovest nije uvrštena u te dokazne predmete zato što se smatralo da 1998. godina nije relevantna, kao ste vi tvrdili. Ali pošto se sada postavilo to pitanje, on pokazuje i tu zapovest.

SUDIJA ROBINSON: Dakle to nije deo nekog već postojećeg dokumenta koji je predodčen kao dokaz. Recite nam da li imate taj kompletan dokument?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa ja to mogu da pitam generala Delića da li ima kompletan dokument.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, kompletan je dokument, samo što su karte male. Karte nisu u svojoj prirodnoj veličini, već su, znači, slikane digitalnim fotoaparatom i urađene u ovoj maloj razmeri. A ostali dokumenti su kompletni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali i te slikane karte postoje u arhivi, pretpostavljam?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS: Da se zaustavimo samo na trenutak, časni Sude. Uvek je interesantno videti kako svedoci dođu tako dobro pripremljeni za dodatno ispitivanje, ali kako će ovde sad da se prikaže jedan deo tog dokumenta, ja bih hteo da vidim i taj deo dokumenta, a takođe bih hteo da vidim i kompletan dokument bez obzira na njegovu veličinu, budući da bih hteo da to pregledam.

SUDIJA ROBINSON: Da, molim da se to pokaže tužiocu.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ova fotografija karte u stvari nije celokupna karta, vidi se veći deo karte. U svakom slučaju tu su pridodate i zapovesti, ali naravno nisu prevedene ... U stvari ne znam kako ovo proizilazi i kako to potpada pod dodatno ispitivanje, mada je možda ovo dodatno ispitivanje u vezi sa nečim drugim. Naravno, bio bih zahvalan ukoliko bismo dobili kopije ovih dokumentata, ako će na njih svedok da se oslanja.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, sve dok mi ne kažemo drugačije, radi se o dodatnom ispitivanju.

TUŽILAC NAJS: Da, ali čini mi se da je ovo dodatno ispitivanje bez presedana, ali eto, šta da se radi.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, nastavite, ali brzo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sasvim brzo, gospodine Robinson, ali da odgovorim na pitanje gospodina Najsa. Naime svedoku je bilo poznato da sa problemom karata gospodina Ešdauna nismo završili dodatno ispitivanje. Pretpostavljam da je, imajući u vidu karte, njegovo svedočenje i dane koje je on naveo u svom svedočenju, logično poneo i dodatnu dokumentaciju, ako bude potrebna. Generale, budite ljubazni, samo kažite vrlo krako, kako sugerira gospodin Robinson, u vezi s tom zapovešću šta je, šta je tu karakteristično? Vi mate zapovest korpusa, imate svoju zapovest, o čemu se tu radi?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Već sam rekao da je to peta faza protivterorističkih operacija, zapovest izdata 25. septembra 1998. godine. To je bila, da kažem poslednja teritorija Kosova i Metohije na kojoj su bile još grupisane terorističke snage koje nisu bile razbijene i demilitarizovane. U početku se kaže da "na široj teritoriji Jezerskih planina (Malet e liqenjeve) raspoređene su šiptarsko-terorističke snage jačine oko 1.700 do 2.200 terorista grupisanih u odrede, bataljone i organizovanih za borbu po sledećem." I sad se ovde navode rejonu u kojima se oni nalaze i koliko ih u kom rejonu ima. Evo samo, ja bih ovde, kaže: "Na pravcu Sopina (Sopine) - Bukoš (Bukosh) - Mačitevo nalazi se oko 300 do 400 šiptarskih terorista, raspoređenih po selima u grupama od po 20 terorista i razmeštenih u školama i po kućama. Komanda štaba se nalazi u s. Bužalja. Na pravcu Rečane (Reqan) - selo Krušica - Budakovo, nalazi se oko 500 šiptarskih terorista grupisanih u selima u grupama od po 25 terorista smeštenih po kućama. Komanda štaba nalazi se u selu Budakovo. U sastavu ove grupe nalazi se i oko 20 mudžahedina. U rejonu TT738 bazira manja grupa terorista koja je, dosada, ispoljavala dejstva. Putevi Budakovo - Krušica i Budakovo - Gornja Krušica su minirani minama koje se aktiviraju daljinski". I dalje govori, znači ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, generale, samo da prekratimo da bismo štedeli vreme. U vreme o kome se ovde govori, to je bila jedna legitimna antiteroristička akcija.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: To je bila poslednja antiteroristička akcija iz toga plana koji je imao pet faza. Posle ove akcije, znači, praktično

kad se ovo završilo, sledeće došli su verifikatori i onda su nastupile sasvim druge aktivnosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, hvala vam, generale. Prećićemo sada na drugu temu. Generale, gospodin Najš je tokom unakrsnog ispitivanja u nekoliko navrata pitao o merama odgovornosti prema starešinama. Zamoliću vas da stavite na grafoskop ovaj dokument koji ja ovde imam, od 17. aprila 1999. godine. Da li je to dokument koji govori o nekoj meri odgovornosti prema starešinama? Evo, izvolite. Kod mene je ovaj dokument, izvolite. To je vrlo kratak dokument, samo bacite pogled na njega i recite mi da li imate, da li je to jedan od dokumenata koji govori o merama odgovornosti prema starešinama?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Dosta slabo se vidi ... Jeste, ovo je, ovo je, znači, jedan dokument kojim se obaveštavaju, znači, ostali komandanti i starešine jedinica da je jedan komandant brigade smenjen sa dužnosti i da su preduzeti istražni postupak i preduzete mere krivičnog gonjenja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Hvala, generale. Sigurno ste imali prilike da pročitate ili možda niste, ali ja ću vam dati da se na grafoskop stavi primerak pisma Glavnog štaba UČK komandantu NATO snaga Vesliju Klarku (Wesley Clark), on nosi ovde u engleskom originalu broj 00812264, a vama ću dati srpski prevod. Molim vas stavite na grafoskop engleski tekst, a svedoku dajte srpski prevod, da bismo mogli da ga pročitamo. Pošto ja nemam više kopija, ja vas molim da vi pročitate prvo prvi pasus, pa onda bar neke karakteristične delove. Koji datum nosi taj dokument?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ovaj datum nosi ... Naziv Kosovo ... U stvari nosi datum, Kosovo, 18. aprila 1999. godine. Glavna komanda "KLA", odnosno, znači, "OVK". Ovo pismo je upućeno za gospodina Veslija Klarka, komandanta NATO snaga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači to je, to je, još traje prvi mesec agresije NATO na Jugoslaviju.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Prvi pasus je: “Molim vas da primite izraze naše zahvalnosti u ime svih vojnika i oficira kosovske ...

SUDIJA ROBINSON: Stanite, gospodine Deliću. Gospodine Miloševiću, neću da dozvolim da se to celo pismo pročita. Ako postoje neke konkretne stvari na koje želite da se usredsredite, onda to treba da učinite. Nemamo vremena da čitamo celo pismo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ - PITANJE: Osim ovog izražavanja zahvalnosti i tako dalje, da li se u pismu ukazuje na određene aktivnosti na koje treba usmeriti dejstva NATO snaga, po mišljenju Glavnog štaba UČK?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa ima ovde ... Recimo ovde ovo je interesantno, “radimo na tome da otvorimo kopneni koridor i u ovom pravcu iz tog razloga, budući da se na drugoj strani granice”, misli se na Albaniju, “nalazi veliki broj dobrovoljaca”, znači o tome. To je interesantno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Govori se gde su smeštene snage naše vojske, govori se o tome da treba ispoljiti dejstva po tim snagama i tako dalje, da li sve to stoji u tom pismu?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ovde, kaže, recimo zadnji pasus: “Znamo da je vaša avijacija dejstvovala uz maksimu ‘nemojte da udarate po pčelama, već po njihovim gnezdima’, ali za Srbiju, izuzev njihove avijacije i to njihovo gnezdo koje ste uspeli da u potpunosti uništite, ostala gnezda, a to su tenkovske jedinice, artiljerijske jedinice, motorizovane pešadijske jedinice su razmeštene izvan njihovih gnezda i rasturene. Gubitke koje nanosite srpskim ekonomskim i vojnim potencijalima nateraće Srbiju da kapitulira, ali za to je neophodno vreme što je za OVK jako bolno. Mislimo da u vreme kad je srpska armija rastresito postavljena zbog toga što oni znaju za činjenicu o kašnjenju vaših kopnenih snaga, Srbija je rastresito razmestila svoje snage, ali ovde u ovom trenutku nema sadejstva, te snage nisu dobro vođene, nisu u stanju da se brzo i efikasno suprotstave vašim kopnenim snagama.” I ovde se nešto govori još o manevru srpskih snaga ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, generale, hvala ...

TUŽILAC NAJS: Mogu li da vidim taj dokument?

SUDIJA ROBINSON: Da, molim da se dokument preda tužiocu.

TUŽILAC NAJS: Da li bi možda optuženi, samo trenutak ... Uzged rečeno, nisam siguran na koji način to proističe iz unakrsnog ispitivanja, ali možda sam propustio taj detalj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: To je nesumnjivo dokument koji pripada drugoj strani i on nosi broj ERN broj 00812264, to je nesumnjivo jedan od dokaza o sadejstvu NATO i UČK i ja molim da se uvede kao dokazni predmet.

TUŽILAC NAJS: Pre svega, časni Sude, da li je ovo dodatno ispitivanje ili je ovo dodatno izvođenje dokaza? To je prvo. Drugo, da sam dobio prethodno obaveštenje o ovom dokumentu, ja bih mogao da se spremim da o njemu nešto kažem. Zasada moram tek da ispitam kakav će da bude naš stav. Činjenica da je on sada ovde predodčen ne znači da mi nužno sada to prihvatamo kao autentičan dokument.

SUDIJA ROBINSON: Pretresno veće će da uvrsti dokument.

TUŽILAC NAJS: Mislim da smo sada uspeli da uđemo u trag poreklu tog dokumenta, ali vrlo je teško da se radi sa materijalima koji na ovaj način dolaze, a bez bilo kakvog prethodnog obaveštenja, duga stvar je koliko je to uopšte relevantno za dodatno ispitivanje.

SUDIJA ROBINSON: Ukoliko ste dovedeni u neugodan položaj, gospodine Najs, vi možete ...

sekretar: D310.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Generale, molim vas da prokomentarišete ove četiri fotografije iz knjige albanskog autora "Genocid Srba na kraju XX veka" (Gjenocidi Serb ne fund te shekullit XX) i objasnite šta one predstavljaju.

SUDIJA ROBINSON: Kako to prizlazi iz unakrsnog ispitivanja?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa ovde je reč očigledno o obuci pripadnika UČK u susednoj Albaniji iz koje je dejstvovao i NATO i albanska država oružanim snagama ...

SUDIJA ROBINSON: Neću da dozvolim to pitanje, gospodine Miloševiću. To neću da dozvolim u dodatnom ispitivanju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Dobro, samo da ... Generale, da li se Mališevo (Malisheve) nalazilo unutar vaše zone odgovornosti?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, Mališevo je obuhvatala moja zona odgovornosti, moja mirnodopska zona odgovornosti i na onim kartama koje su ovde bile to je takođe bilo prikazano.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kada ste vi poslednji put bili u Mališevu?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja sam, da kažem, prolazio ranije češće, ali poslednji put sam bio aprila 1999. godine. Početkom aprila.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Iako nikad nisam bio tamo, znam da se radi o jednom veoma malom mestu. U čemu je bio značaj jednog ovako malog mesta, da li možete da kažete?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa Mališevo je raskrsnica puteva, tako može da se kaže. Sa jedne strane, znači put ide od Prištine (Prishtine) preko...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, koje je sporno pitanje i

kako ono prističe iz unakrsnog ispitivanja. Vi ovde nemate potpunu slobodu da postavljate pitanja. Dodatno ispitivanje nije prilika za vas da izvodite nove dokaze koje je trebalo da izvedete prilikom glavnog ispitivanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa ovde je, gospodine Robinson, reč o tome da je postojala, i to je bilo u unakrsnom ispitivanju, saradnja između Verifikacione misije (OSCE Kosovo Verification Mission) i UČK i ja ovde imam izjavu Vilijema Vokera (William Walker), zato sam i pitao svedoka o značaju Mališeva u kojoj on govori o tome koliko su razgovarali i samnom o Mališevu, a tema je, dakle, pokretana u unakrsnom ispitivanju o navodima svedoka o saradnji Verifikacione misije i posebno Vilijema Vokera sa UČK. I zbog toga smatram da je sasvim relevantno i dolično u dodatnom ispitivanju da se ovde vidi da Vilijem Voker govori o Mališevu, a tražim da svedok ...

SUDIJA ROBINSON: Dobro, u redu. Hajde da to onda obradimo što je moguće brže.

SUDIJA BONOMI: Ja se toga ne sećam. Gospodine Najs, da li se vi toga sećate?

TUŽILAC NAJS: Ja se toga ne sećam, ali ne mogu da isključim mogućnost da sam ga možda pitao o tome da li je on imao taj materijal i to sasvim uopšteno. Naravno imajući u vidu koliko smo malo dobili materijala iz predmetnog vremena ili uopšte ne postojanje tog materijala, teško je o tome nešto da se kaže. Kad sam već ustao, časni Sude, ne znam da li ćemo uspeti dovoljno brzo da pronađemo mesto na kome sam postavljao to pitanje, dozvolite mi da se vratim na prethodnu temu, na prethodni dokument koji smo predali optuženom. Kad sam rekao da smo mi ustanovili da je izvor za dokumenta verodostojan, hteo sam da dodam da smo ta dokumenta dobili u maju 1999. godine od nekoga iz OEBS-a (OSCE, Organization for Security and Cooperation in Europe), preko granice u Makedoniju. To, naravno, ne znači da je dokument autentičan sam po sebi. Ja samo

kažem da smo ga mi dobili na taj način, to je možda bio neki zvaničnik OEBS-a ili neki prevodilac OEBS-a. Ta činjenica sama po sebi ne govori da li je dokument autentičan. Ako uspem da saznam nešto više o tom dokumentu i ako mi to omogući da ga prihvatim, ja ću to i da uradim, ali u ovom trenutku to je jednostavno dokument čije poreklo nije dovoljno istraženo.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću, hajde da to sada rešimo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ovde je poenta saradnja Vilijema Vokera da UČK, a on u svojoj izjavi govori već ne samom početku o sastanku samnom i kaže: "Drugo se pitanje odnosilo na mesto Mališevo ..."

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ja vam dozvoljavam da postavite pitanje. Kako glasi pitanje?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Generale, da li vam je poznato kakva je bila aktivnost UČK u Mališevu i kakvu je važnost Mališevo imalo za UČK?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, Mališevo se nalazi, znači, u centru Drenice (Drenice) koja je, inače, poznata kao, znači, gnezdo OVK. I Mališevo su oni zvali i svojim glavnim gradom. A važno je zbog toga što se nalazi na komunikaciji Orhovac - Priština ili na poprečnoj ili rokadnoj komunikaciji Blace - Banja (Banje) - Mališevo - ponovo Orahovac.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, generale, dakle s obzirom da je Mališevo bilo nazivano i glavnim gradom UČK, da li je posebno insistiranje Vokera, Holbruka (Richard Holbrooke) i drugih članova njegovog tima da se demilitarizuje po savaku cenu Mališevo bilo u direktnoj vezi sa pomaganjem UČK?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: 1999. godine, ja znam, znači, kada su patrole OEBS-a pratile policiju do Mališeva, a, znači, da je tu uvek bilo problema i da je praktično bilo zabranjeno na tom pravcu da se

patrolira, jer je uvek moglo da dođe do nekog incidenta, a to je iz razloga što se u Dragobilju (Dragobil), a Dragobilje je jedan kolometar od Mališeva, nalazio Glavni štab UČK. Zbog toga jedinica policije koja je bila u Mališevu, ona, znači, nije imala pravo da patrolira, već je čuvala samo svoju zgradu. Glavni štab je tu bio do 2. aprila 1999. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li se, dakle, ova briga za Mališevo o kojoj govori Voker u svojoj izjavi, može povezati sa pomaganjem bezbednosti Glavnog štaba UČK u to vreme?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa tu je bila ta slobodna teritorija na kojoj su mogli da kominiciraju samo, znači, UČK i verifikatori misije. Mi na tu teritoriju nismo imali pristup, iako je to bila moja zona odgovornosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Hvala vam, generale. Gospodine Robinson, ja ću obraditi još samo jednu temu. A da vam bude jasno o čemu se radi, radi se o tome da ste i vi i gospodin Najs u vezi sa onim događajem kada je stradao jedan broj pripadnika UČK na granici, onim incidentom, nekoliko puta vraćali film s obzirom na tvrdnju svedoka o zarobljenim pripadnicima UČK, o tome da su verifikatori imali s njima kontakt, čak se sećam da je gospodin Bonomi tražio da se vrati film, da se vidi da li verifikatori s njima razgovaraju ili ne, to je pitanje ostalo nejasno u unakrsnom ispitivanju i ja ću postaviti u vezi s tim još samo nekoliko pitanja. Smatram da direktno proizilazi iz unakrsnog ispitivanja i osporene tvrdnje generala Delića. Vi ste, generale, u vašem svedočenju govorili o incidentu koji se dogodio 14. decembra, kada se velika grupa terorista od oko 150 sukobila sa vašim odelenjem na granici, sa vašom patrolom odelenja od sedam ljudi. Da li se sećate toga?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, to je bilo na planini Liken, na planini Paštrik (Pashtrik), a u blizini karaule "Liken".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li se sećate da ste u vezi sa tim incidentom priložili odgovarajuće dokazne predmete kroz tab-

ulatore 212, 213, 214 kao i video zapis 216A? Da li se sećate toga?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, sećam se toga, video zapis, a ostalo je analiza moga dejstva i čini mi se spisak materijalnih sredstava koja su tamo zaplenjena.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li je, generale, ovo bio najveći incident koji je izazvala UČK od potpisivanja sporazuma?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, jer po posledicama, znači tu je poginulo 36 pripadnika UČK, a devet ih je zarobljeno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li tvrdite, generale, da su ovaj incident verifikovala dva tima ovog Regionalnog centra 1, Prizren (Prizren) i da im je tom prilikom omogućeno sve da vide i da razgovaraju sa zarobljenim teroristima?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa to sam ja tvrdio i prilikom ispitivanja. Upravo sam tad rekao da ... Radilo se ... Vi ste mi ... O generalu Drevenkijeviču (Karol John Drewienkiewicz) da je on rekao, znači, da su viđeni, da je viđena oprema i mrtvi teroristi i da niko nije video zarobljene teroriste, a ja upravo tvrdim da je omogućeno da ta dva tima zajedno s nama dođu na lice mesta ... Znači prvi put sam ja došao i oni zajedno, da su čak videli jednu kratku borbu koja se u međuvremenu desila, da su verifikovali kompletnu opremu, da su verifikovali, znači, odnosno, znači, videli ta mrtva tela, da su videli na jednom mestu zarobljene teroriste kojima je, vidi se, ukazana pomoć, naložena vatra ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, to ste pokazali. Ostalo je ...

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: I da su razgovarali sa njima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, to ste pokazali na video snimku, ja vas samo podsećam da je general Drevenkijevič u svojoj izjavi, ovo je na stranici 16 na srpskom jeziku, izričito rekao opisujući ovaj događaj, ali zarobljenike nikada nisu videli. Jer kaže "patrole KVM fotografisali su tela, ali zarobljenike nikad nisu videli". To je bila tvrdnja generala Drevenkijeviča, a vama je vraćan nekoliko puta film da

pokažete gde se to vide zarobljenici i vi ste ih pokazali. A onda su vas u toku unakrsnog ispitivanja i gospoda Bonomi i Kvon pitali da li su verifikatori razgovarali sa zarobljenicima, jer se na snimku vide i jedni i drugi, ali se ne vidi razgovor. Da li vi i dalje tvrdite da su verifikatori imali nesmetan pristup zarobljenicima i da su s njima razgovarali.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Apsolutno, jer sam bio lično prisutan, celo vreme. I ostao sam posle njihovog odlaska da rešim druga pitanja koja je trebalo rešiti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li vam je poznat sastav timova OEBS-a koji je tom prilikom bio prisutan?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja sam video dva vozila OEBS-a, video sam te ljude koje sam i ranije viđao, ali poimenično mi nisu poznati, jer ja sam kontaktirao najčešće sa generalom Mezonevom (Joseph Omer Michel Maisonneuve) i u njegovoj odsutnosti sa njegovim zamenikom koji se zove, koliko znam, to je bio potpukovnik Majk Morou (Mike Morrow), a sa ostalim su razgovarali, znači, moji oficiri za vezu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Jedan od članova tog tima zove se Ian Henri Roberts (Ian Henry Roberts) i ja ovde imam njegovu izjavu koja je data 12. oktobra 2000. godine, 17. oktobra 2000. godine i 15. decembra 2000. godine. Dakle jedan od tih verifikatora koji je tu bio na licu mesta ...

SUDIJA ROBINSON: Još uvek čekamo pitanje, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, sećate se da u izjavi generala Drevenkijeviča se kaže da nisu viđeni zarobljenici, ovde je osporeno da su verifikatori mogli s njima da razgovaraju, a ja vam sada čitam sa strane ...

SUDIJA BONOMI: Pa hajde da konačno čujemo pitanje, molim vas.

TUŽILAC NAJS: Ja, naravno, moram da primetim, pre nego što ode sa ekrana, kritično pitanje za optuženog je ono koje je već postavio na sugestivan način: "da li vi i dalje tvrdite". Pretpostavljam da se radi o tome, ali nisam siguran tačno o kom detalju svedok može da govori. Inače, sada smo već u šestom satu dodatnog ispitivanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Završavam odmah, pročitacu samo jedan citat i postaviti pitanje generalu Deliću. Dakle na kraju stranice 6 na srpskom jeziku koja nosi inače ERN broj 03054577, on kaže, dakle verifikator Ian Henri Roberts "Odveli su nas na mesto događaja i sasvim otvoreno nam ga pokazali. Izgledalo je kao da su se poginuli nalazili na mestima na kojima su pali pogođeni. Sećam se da je oko šest vojnika OVK zarobljeno. Oni su još uvek bili na mestu događaja i dozvolili su nam pristup tim vojnicima. Razgovarali smo sa njima, uzeli smo im lične podatke, čak smo ih i fotografisali. Jedan od vojnika je bio ranjen i mislim da je kasnije podlegao povredama. Međutim mislim da su ostali, posle izvesnog vremena, pušteni. Sećam se da smo na mesto događaja stigli rano popodne, borba je bila prethodne noći. Moj je utisak bio da su pripadnici Vojske i MUP-a ...

prevodioci: Molimo da gospodin Milošević uspori zbog prevodioca.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, gospodine Miloševiću, morate postaviti pitanje. Ne mogu vam dopustiti da nastavite sa čitanjem toga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pročitao sam vam citat iz izjave člana Verifikacione misije koji se zove Ian Henri Roberts, koji je bio tamo na licu mesta i koji tvrdi da su imali pristup zarobljenicima, da su s njima razgovarali, da su uzeli lične podatke, da li to, generale, potvrđuje upravo sve one vaše tvrdnje koje ste izneli u unakrsnom ispitivanju u vezi s tim?

SUDIJA ROBINSON: Ne, ne. Gospodine Miloševiću, vi niste profesionalni advokat. Možda to objašnjava zašto vi jednostavno ne uspe-

vate da postavite neko pitanje, a da ne bude sugestivno. Ovo vaše pitanje je očigledno sugestivno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Navodim citat iz izjave člana Verifikacione misije i onda je moje pitanje sugestivno?

SUDIJA ROBINSON: Da. Reći ću vam šta morate da uradite. Morate to da navedete u vašoj završnoj reči ili da ga stavite u vaš završni podnesak.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, naravno, to treba da se uvrsti u spisa, ali ne može da se uvrsti na ovakav način tokom dodatnog ispitivanja. Kad je već spomenuto to ime i kako bi transkript bio tačan, šta god se dogodilo sa izjavom tog čoveka, to gotovo sigurno nije Ian Henri Roberts nego Ian Robert Henri (Ian Robert Hendrie) i to je svedok koji je, između ostalog, snimio one fotografije u Račku.

SUDIJA ROBINSON: Ja sam mislio da je gospodin Milošević citirao iz izjave koja je već u spisu.

TUŽILAC NAJS: Ne. On je citirao izjavu koja nije u spisu, izjavu za koju on kaže da dolazi od Iana Henrija Roberta, ali sam gotovo siguran da se radi o čoveku koji se zove Ian Robert Henri i taj čovek je ovde došao i svedočio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ian Henri.

(Pretno veče se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, imate li pitanje koje je dozvoljivo, koje zadovoljava naš Pravilnik o postupku (Rules of Procedure and Evidence). Ako nemate, idemo dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Generale, da li su se pripadnici vojske i MUP-a, da li su pripadnici vojske tretirali poginule kao vojnike, a ne kao teroriste u tom događaju?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: To je poznati princip i mislim da važi u svakoj vojsci. Dok je čovek s puškom, znači, on se bori, on je neprijatelj. Kada baci pušku, kada se preda onda, znači, je zarobljenik, kada je ranjen je ranjenik, a kada pogine on je mrtav čovek koji zaslužuje svo poštovanje kakvo inače čovek zaslužuje i moji vojnici su se tako odnosili prema poginulim neprijateljima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ian Henri u svojoj izjavi kaže: "Vojnici su tretirali mrtve pripadnike UČK ..."

prevodioci: Molimo gospodina Miloševića da govori sporije.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, prevodioci vas mole da usporite. Isto tako moram da primetim koliko ste vremena potrošili na ovo dodatno ispitivanje. Moram da se posavetujem s mojim kolegama o tome koliko vremena još treba da vam se da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ne više od jednog minuta.

SUDIJA ROBINSON: Razumem, znači sada ćete da završite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ian Henri kaže: "Vojnici su, Vojska Jugoslavije, su tretirali mrtve pripadnike OVK s poštovanjem i izgledalo je da na njih gledaju kao na vojnike, a ne kao na teroriste ili gerilce. Takođe se sećam da se komandant snaga vojske" to ste, dakle, vi, "trudio da nam sve pokaže i raščisti mesto pre mraka". Ja vas, ja zahtevam, gospodine Robinson, da se ova izjava, ja je imam i na engleskom jeziku, čitao sam sa srpskog teksta, koja je potpisana, ima sve moguće potpise na njoj, uzme kao dokazni predmet, jer je ovde u unakrsnom ispitivanju bilo osporavano da su vođeni razgovori između pripadnika Verifikacione misije i zarobljenih pripadnika UČK, iako je bio prikazan film. A ovo je potvrda koju daje pripadnik Verifikacione misije koji je

lično s njima razgovarao, uzimao im podatke, snimao ih i sve to napisao i potpisao. Dakle moj je zahtev da se ona uvrsti kao dokazni predmet.

(Pretrեսno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Kej (Kay)?

ADVOKAT KEJ: Mene je to iznenadilo budući da nisam znao da će da se postavi takav zahtev.

SUDIJA ROBINSON: Pre nego što nastavite, koliko se ja sećam, svedok nije odgovorio ni na jedno pitanje o ovome.

SUDIJA BONOMI: Ali taj čovek je ovde svedočio. Ova izjava koja se sada nudi na uvrštenje, to je izjava čoveka koji je već svedočio na ovom suđenju i tog čoveka niste ništa pitali o tome, zato mene zanima kakva bi bila pravna osnova da se ta izjava sada uvrsti u spis. Treba mi pomoć gospodina Keja, jer ja u ovom trenutku ne mogu da shvatim osnovu.

ADVOKAT KEJ: Ja sam pokušao da pronađem izjavu da vidim šta tačno u njoj stoji, da vidimo pod kakvim bi, možda, uslovima ona mogla da se uvrsti. Možda bi Tužilaštvo pristalo da se to uvrsti u spis. Ne znam zaista, jer ako se to jednostavno pred nas stavi kao dokument, mi to moramo da pogledamo, da vidimo šta unutra piše.

SUDIJA BONOMI: Ali postoje pravila za uvrštenje pisanih izjava. Ta pravila nisu ispoštovana u vezi sa ovom izjavom, barem ne koliko ja vidim. Isto tako, postojala je mogućnost da se tom svedoku ta pitanja poslatve onda kada je on ovde svedočio, tako da u ovom trenutku zaista ne vidim nikakvu pravnu osnovu da se to uvrsti u spis. Taj svedok može možda ponovo da se pozove da dođe ovamo i da svedoči ili da se izjava da u obliku koji poštuje naš Pravilnik o postupku i dokazima.

ADVOKAT KEJ: Drugi je način, naravno, da se to uvrsti u spis sporazumno. Možda je to ovde slučaj, kao što je bio slučaj sa izjavama svedoka Tužilaštva, dakle ukoliko to nije izjava samo jedne strane.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Izjava je u svemu po vašim Pravilima o postupku i dokazima. Ovo je upravo izjava svedoka Tužilaštva.

SUDIJA ROBINSON: Mi znamo da je to izjava svedoka Tužilaštva.

SUDIJA KVON: Gospodine Najs, mi smo uvrstili tri izjave koje je Tužilaštvo pokazalo svedoku, ne sećam mu se sada imena. Kakva bi bila osnova da vi uvrstite ovaj dokument?

TUŽILAC NAJS: Bojim se da se tih izjava u ovom trenutku ne sećam, moraću da to pogledam. Ovde postoji jedno drugo pitanje, a to su okolnosti pod kojim izjave mogu da se uvrštavaju u dodatnom ispitivanju i ja se tu priklanam stavu sudije Bonomija. Čini mi se da ne postoji osnova za uvrštenja ove izjave na ovaj način u ovoj fazi postupka. Pre nego što krenemo dalje, Ian Henri je dao izjavu koja je uvrštena u spis po Pravilu 92bis, to je dokazni predmet 214 i sada pokušavamo da ustanovimo da li je to ta izjava, jer ako jeste onda je sve u redu.

SUDIJA KVON: Mislim da je ona njegova izjava samo izjava o fotografijama koje je snimio.

TUŽILAC NAJS: To se i meni čini. Ako ta izjava koja je već uvrštena ne pokriva ovo šta stoji u izjavi, onda ću to morati da još jednom pogledam. Isto tako, moram da pogledam kakav je bio doseg dodatnog ispitivanja i unakrsnog ispitivanja, jer je, čini mi se, to bilo usmereno prema generalu Drevenkijeviću. Nisam siguran.

SUDIJA BONOMI: Iz ovoga proizlaze dve stvari: mislim da su izjave koje je spomenuo sudija Kvon izjave uzete specifično za svrhu ovog suđenja, a izjava koju sada gledamo je izjava koja je bila uzeta za svrhu suđenja, a druga stvar je ovo šta kaže gospodin Kej - ako je to

izjava Tužilaštva, možda bi sporazumno moglo da se dogovori da se to uvrsti.

TUŽILAC NAJS: Možda bi to moglo da se uvrsti, ali optuženi sigurno želi da koristi uobičajeni postupak Suda, to su Pravila 89(F) ili 92bis i to bi bilo u skaldu sa praksom. Dok ja ne dobijem šansu da to pogledam, naravno ne kritikujem Pretresno veće u vezi s tim, ali sada jednostavno govorimo o okolnostima pod kojima je došlo do svega toga i sve dok to ne pogledam, ne mogu da kažem.

SUDIJA BONOMI: Moraćemo o ovome da razmislimo. Vi ste želeli nešto da kažete, gospodine Miloševiću?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ovde se postavlja pitanje pravnog osnova. Ja na stranu stavljam što je ovde u drugom planu šta je istina, a u prvom planu šta je procedura. Ali, molim vas, u unakrsnom ispitivanju osporena je tvrdnja generala Delića da su verifikatori razgovarali sa zarobljenicima. Na snimku su viđeni zarobljenici, ali se tvrdilo da se ne vidi da oni razgovaraju s verifikatorim. Ovde imamo, dakle, izjavu verifikatora koji potvrđuje, ne samo da je razgovarao, nego da je uzeo sve lične podatke, fotografisao ih i tako dalje. Dakle ova izjava pobija osporavanje koje je izvršeno u unakrsnom ispitivanju. I smatram da je to dovoljna osnova da se ta izjava prihvati kao dokazni predmet. Data je 2000. godine od strane bitanskog člana Verifikacione misije na Kosovu. Evo vam je na engleskom jeziku, imam je kod sebe.

SUDIJA BONOMI: Ali to je kao da kažete samo zato što je Tužilaštvo dalo neku izjavu, ta izjava mora da je tačna i pouzdana. Meni je to besmislena tvrdnja. Gospodine Miloševiću, vi jednostavno ne shvatate osnovna pravila izvođenja dokaza. Vi jednostavno odabirete koje će izjave da vam odgovaraju i kažete "ako se meni sviđa ono šta tu piše, onda mora da je tačno i mora da je prihvatljivo". Tako ne možemo da radimo.

ADVOKAT KEJ: Meni se čini da se ovde, zapravo, radi o zahtevu da se ta izjava uvrsti po Pravilu 92bis. Mislim da bismo mi to, onda, na taj

način mogli da uradimo i sami ćemo taj zahtev da podnesemo, osim što će Tužilaštvo da nam podnese nešto šta će da nam uštedi nešto papira.

SUDIJA KVON: Deo te izjave je pročitao svedoku, svedok je odgovorio pozitivno, nije li to dovoljno za optuženog?

ADVOKAT KEJ: Ne znam, ali optuženi očigledno želi da se cela izjava uvrsti u spis. Sada moramo da vidimo u kojoj meri to može da se napravi kroz 92bis, kao kumulativnim dokazima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja ne tražim da se ta izjava uvrsti u spis. Tražim da se uvrsti ovo šta potvrđuje tvrdnje generala Delića, a osporava osporavanja gospodina Najsa. I ako treba pročitacu vam sada i na engleskom to šta piše u toj izjavi. Pročitao sam svedoku, svedok je potvrdio, bio je tamo na licu mesta ...

SUDIJA ROBINSON: Dobro, razmotrićemo to, gospodine Miloševiću i donećemo brzo odluku.

ADVOKAT KEJ: Mogu li ja da kažem jednu stvar.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Mogu li ja prvo da završim jedno pitanje s generalom Delićem, pa ...

ADVOKAT KEJ: Radi se o sledećem. Optuženom je veoma važno u ovom dodatnom ispitivanju pitanje mesta na kome je stajao lord Ešdaun. S tim u vezi postavilo se pitanje da li je on u vezi s tim trebalo unakrsno da se ispita o tome šta se vidi sa Gegaja i da li je trebalo na detaljniji način da se ospori ta izjava lorda Ešdauna. Koliko se ja sećam prve izjave lorda Ešdauna, dakle one koja je obelodanjena na početku postupka, ja mislim da se tamo ne spominje Gegaj kao mesto gde se on nalazio. Prvo mesto na kome se spominje Gegaj je tokom njegovog glavnog ispitivanja, kada je on spomenuo to mesto i zatim izneo ime mesta slovo po slovo. Prema tome, optuženi nije tada mogo

da bude u stanju da ospori to na onaj način na koji je to mogao da učini prilikom svog dokaznog postupka. Ja smatram da to treba da se ima na umu i tu se radi jednostavno o značajnim stvarima u vezi sa obelodanjivanjem obeju strana u *Predmetu*.

SUDIJA ROBINSON: Znači, vi kažete zato što to nije spomenuto u toj njegovoj prvoj izjavi nego je po prvo put to spomenuto tokom glavnog ispitivanja ...

ADVOKAT KEJ: Tako je, on je u izjavi opisao događaje, ali nije spomenuo ni lokaciju, ni koordinate na karti, nijedan od detalja koji su ispali sporni na suđenju. Ima još jedna stvar u vezi sa njegovim iskazom: njega je pozvao gospodin Najs i trebalo je da se bavi samo jednim pitanjem, zato jer lord Ešdaun nije imao mnogo vremena, radilo se zapravo o meniju na Tuđmanovoj večeri. Međutim nekako smo uspjeli da se sa tog menija i Tuđmanove večere pomerimo na njegov ceo iskaz i onda je on uspeo da ostane sve do ručka drugog dana svedočenja. Svedočio je nešto više od pola dana. I optuženi je onda svoje teze morao da iznese u jednom veoma kratkom vremenu i stalno su ga podsećali da nema mnogo vremena i trebalo je na brzinu da prođe kroz stvari koje bi sigurno uticale na vrstu pitanja koja je trebalo da postavi.

SUDIJA KVON: Ta izjava je uvrštena u spis?

ADVOKAT KEJ: Samo jedna izjava je uvrštena u spis. To je dokazni predmet 81. To je dodatna izjava. Na prvoj stranici te izjave spominje se jedan raniji, prethodni razgovor sa istražiteljima. Ja u ovom trenutku još ne mogu da pronađem izjavu sa tim prethodnim razgovorom i ne znam da li je to obelodanjeno i o kakvom se tu dokumentu uopšte radi. Možda Tužilaštvo tu može da nam bude od pomoći. Ipak, izjava koja je ušla u spis nije cela izjava, to je tek dodatna izjava čiji je cilj da razjasni neke detalje.

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam, gospodine Kej.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ako je time dodatno ispitivanje završeno, imamo još neke proceduralne poteškoće pre nego što možemo da utvrdimo kakav je sada raspored u vezi sa gospodinom Delićem.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, jeste li vi završili sa dodatnim ispitivanjem?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam želeo još samo jedno pitanje da postavim gospodinu Deliću u vezi sa činjenicom koju je pomeno i on i gospodin Naj, da je 2002. godine svedok angažovan od strane gospodina Nasa za utvrđivanje zločina UČK. Pa u vezi s tim ima pitanje da li to znači da su, kada su ga angaživali, imali poverenje u vas, generale, da nisu imali nijedan podatak koji bi doveo u pitanje vašu objektivnost.

SUDIJA ROBINSON: Ne, gospodine Miloševiću, vi znate da vi ne možete takva pitanja da postavljate. To je pitanje toliko sugestivno. Hvala vam, gospodine Miloševiću, na dodatnom ispitivanju i hvala vama, gospodine Deliću. Ne treba još da napuštate sudnicu, jer još ima stvari koje će možda da se tiču vašeg svedočenja.

TUŽILAC NAJS: Ja bih želeo da vam se obratim na privatnoj sednici i u odsustvu svedoka, jer se neke stvari ovog svedoka nužno ne tiču.

ADVOKAT KEJ: Pre nego što pređemo na privatnu sednicu, hajde da prvo rešimo samo jednu stvar. Izjava Henrija, to je već u spisu, gospođa Higin (Higgins) je to pronašla, to je dokazni predmet 214, druga izjava, šesta strana na engleskom, paragraf 35.

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam puno na tome, gospodine Kej. To sve rešava. Hvala vam na iskazu i molim vas da ne napuštate zgradu. Možete da napustite sudnicu, ali ne i zgradu. Privatnu sednicu, molim.

TUŽILAC NAJS: Imamo i nešto šta može da se obavi i na javnoj sednici.

ci, ukoliko Pretresno veće to želi, jer znam da je cilj da se što je moguće zadržimo na javnoj sednici.

SUDIJA ROBINSON: U redu, onda ćemo da ostanemo na javnoj sednici, a posle ćemo da pređemo na privatnu.

TUŽILAC NAJS: Za javnu sednicu, u svetlu dodatnih materijala koje je dostavio optuženi, a pretpostavljam da će on želeći da se to uvrsti u spis, karte i druge stvari, tražim da ovom svedoku postavim dodatna pitanja. Međutim ja to ne mogu odmah sada da uradim iz razloga koje sam ranije u toku dana objasnio na privatnoj sednici. Imajući na umu način na koji se ovo pitanje razvijalo, Pretresno veće će možda da smatra da bi bilo dobro da se sa ovim svedokom istraži cela potencijalna dokazna situacija Tužilaštva umesto da se to ovako ostavi u vazduhu. Druga stvar je nešto što mogu delimično da kažem na javnoj sednici, a onda moramo da pređemo na privatnu sednicu. Odnosi se na javni dokument, podnesak Tužilaštva od 24. avgusta. To je zahtev za daljim potezima u vezi sa prethodnim zahtevima po Pravilu 54bis. Pretresno veće se seća da je taj naš zahtev bio zasnovan na lakoći kojom je ovaj svedok uspeo da pronađe niz dokumenata koji su Tužilaštvu bili uskraćeni. Mi smo od Pretresnog veća zatražili da razmotri izmenu ili proširenje svojih ranijih napora, pogotovu kad je reč o popisu u kome se navodi skup dokumenata za koje bi mogla da se naloži dostava. I taj se zahtev usredsredio ne samo na dokumente koje je tražilo Tužilaštvo nego i na dokumente o kojima je pitanja postavljao Sud. Na primer dokumenti koji mogu da kažu nešto o situaciju sa zajedničkom komandom, dokumenti koji mogu da otkriju punu sliku o Račku (Recak i tako dalje. A sada molim privatnu sednicu da bih nastavio.

SUDIJA ROBINSON: Da, privatna sednica.

(privatna sednica)

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Kej, izvolite.

ADVOKAT KEJ: Radi pojašenjenja: dva dokumenta su bila predočena generalu Deliću tokom njegovog svedočenja. Radilo se o kopiji karte iz video arhive Suda i vi ćete verovatno da se setite da smo ranije tokom ispitivanja to uvrstili i postavljali pitanja o tome, odnosno da ju je i gospodin Najš iskoristio u jednom trenutku, a takođe je postojao i tekst. Po našem mišljenju i ovi snimci bi trebali da postanu deo dokaznog predmeta i to čisto kako bi sve bilo jasno i kako bismo lako mogli da im uđemo u trag tokom postupka. Radi se o dva dokumenta, tabulator 1 i tabulator 2.

sekretar: U redu, to će biti D311, tabulatori 1 i 2.

SUDIJA ROBINSON: Hteo bih da kažem da je konsultovan i gospodin Delić i ... Molim da se gospodin Delić prvo uvede u sudnicu.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, pre nego što uđe u sudnicu, shvatio sam da postoji još jedan dokument koji je trebalo da spomenem pre pauze. Radi se o Pravilu službe Vojske Jugoslavije. Sećam se da su mu postavljena pitanja u vezi sa tim i očigledno je teza optuženog ta da je legalnost razmeštaja vojske, dakle pre proglašenja ratnog stanja, da se to bazira na legalnosti tog dokumenta. E sad, bez obzira na legalnost, radi se o tome da se to osporava. Mi do sada nismo uspeli, ja sam zatražio od gospodina Keja da mi pomogne, međutim mi do sada nismo uspeli da pronađemo taj dokument kao dokazni predmet. Dokument se samo spominje i to u diplomatskom radu ovog svedoka. Mi smo čuli šta on misli o ustavnosti odnosno ustavnoj osnovi tog dokumenta, to smo čuli tokom unakrsnog ispitivanja bilo bi zgodno ukoliko bi on mogao da nam dostavi kopiju tog dokumenta, budući da se on oslanja na taj dokument, a takođe da nam dostavi i pravni osnov ako ...

SUDIJA ROBINSON: Da, ali ako nije predočen kao dokazni predmet ...

TUŽILAC NAJS: Da, ali mislim da bi mogao da postane dokazni pred-

met budući da sam ja samo jednostavno pročitao ono šta je stajalo u njegovom diplomskom radu, međutim nisam video čitav dokument.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Došlo je do kratkog odlaganja zbog toga što je sledeći svedok nakon gospodina Delića trebalo da bude uveden, ali evo, sada ćemo da uvedemo gospodina Delića. Ako postoje neki problemi u vezi sa pronalaženjem gospodina Delića, onda bismo možda mogli da uvedemo gospodina Janićijevića, pa onda nakon pet minuta da uvedemo gospodina Delića.

prevodioci: Ne čujemo gospodina Miloševića

SUDIJA ROBINSON: Ne dobijamo prevod.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Poznato je prezime kod Srba "Janićijević", ali i ovo drugo prezime "Janićević" je, takođe, poznato. Ovaj svedok se ne preziva Janićijević već Janićević.

SUDIJA ROBINSON: Janićević. Ne znam da li ispravljate moj izgovor, ali to prihvatam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Janićević, a ta greška je spontana zbog toga što je češće prezime Janićijević. Želim zbog preciznosti transkripta da se zna da je to svedok Bogoljub Janićević.

SUDIJA ROBINSON: Generale Deliću, shvatio sam da ste se složili s predlogom da ostanete do sledeće nedelje, do srede, a možda čak i do četvrtka, a možda i do petka, mada se nadamo da to neće da bude potrebno. Da li možete to da mi potvrdite?

SVEDOK DELIĆ: Ako je potrebno, znači, ostaću do sledeće srede ili četvrtka.

SUDIJA ROBINSON: U redu, ja želim da vas pohvalim zbog vašeg

duha u želji da se sve to obavi. Gospodine Najš, u vezi sa unakrsnim ispitivanjem: ono šta možemo sada da kažemo je da će da vam bude dozvoljeno da unakrsno ispitujete u vezi sa personalnim dosijeima Vojske Jugoslavije, a što se tiče onih drugih pitanja, odnosno onih drugih zahteva, Pretresno veće će da ih razmotri i uskoro ćemo da vam saopštimo našu odluku.

TUŽILAC NAJS: Zahvalan sam vam.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Deliću, vi sada možete da odete iz sudnice. Postoje razne znamenitosti u Hagu, pa se nadam da ćete dobro da provedete svoje vreme ovde.

SUDIJA KVON: Dok čekamo, gospodine Miloševiću, da li vi imate Pravila službe kod sebe ovde?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja ga nemam kod sebe, ali čuo sam da je general Delić rekao gospodinu Najšu, čini mi se juče, da mu je on još pre dve godine poslao Pravilo službe i to svoj lični primerak koji je imao u kasi, tako da se mora nalaziti ovde, ali mogu da ga pribavim.

SUDIJA ROBINSON: Molim da svedok da svečanu izjavu.

SVEDOK JANIĆEVIĆ: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA ROBINSON: Možete da sednete. Izvolite, gospodine Miloševiću, možete da počnete.

GLAVNO ISPITIVANJE – OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Janičeviću, kada i gde ste rođeni?

SVEDOK JANIČEVIĆ – ODGOVOR: Rođen sam 18. avgusta 1951. godine u selu Berevce (Berefc) opština Štrpce (Shterpce), na Kosovu i Metohiji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste sve vreme, dakle, od kada ste, od svog rođenja bili stalno nastanjeni na Kosovu i Metohiji?

SVEDOK JANIČEVIĆ – ODGOVOR: Od rođenja do 1999. godine ja sam živeo i radio na Kosovu i Metohiji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste školovanje i stručno usavršavanje takođe sve imali na teritoriju pokrajine?

SVEDOK JANIČEVIĆ – ODGOVOR: U Štrpcu sam završio osnovnu školu, Srednju školu unutrašnjih poslova u Sremskoj Kamenici, Pravni fakultet u Prištini.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite ukratko na kojim ste poslovima radili.

SVEDOK JANIČEVIĆ – ODGOVOR: Posle završene Sredne škole unutrašnjih poslova u Kamenici kao pripravnik bio sam u pokrajinskom SUP-u Priština do 31. decembra 1971. godine. Od 1. januara 1972. godine do 1. jula 1992. godine bio sam pripadnik SUP-a Uroševac (Ferizaj). Radio sam na poslovima policajca, inspektora, komandira stanice, zamenika komandira stanice, ponovo inspektora, a od 1. jula 1992. godine izabran sam na lokalnim izborima za predsednika opštine u Štrpcu. Dužnost predsednika opštine u Štrpcu obavljao sam do 15. juna 1995. godine kada sam ponovo vraćen u Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije i postavljen za načelnika SUP-a u Uroševcu. Na poslovima načelnika SUP-a bio sam do 15. aprila 1999. godine. Od tada do penzionisanja obavljao sam dužnost načelnika SUP-a Priština.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gde sada živite?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Trenutno sam kao raseljeno lice nastanjen u Nišu. Porodica mi živi na Kosovu i Metohiji, u Štrpcu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste još u aktivnoj službi u policiji ili ste panzionisani?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Penzionisan sam 31. decembra 2004. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U kom činu ste penzionisani?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: U činu pukovnika.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala vam, gospodine Janićeviću. Recite mi, molim vas, s obzirom da ste rođeni, živeli, ceo radni vek proveli na Kosovu i Metohiji, recite u najkraćem kakvi su bili međunacionalni odnosni na Kosovu i Metohiji, posebno na teritoriji opštine u kojoj ste vi rođeni? Posebno me interesuje vreme do donošenja Ustava iz 1974. godine i ono posle, ali recite mi prvo o onome pre 1974. godine.

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Međunacionalni odnosno na celom Kosovu i Metohiji, kao uostalim i na području na kome sam ja živeo i radio, do 1968. godine, do usvajanja prvih amandmana na Ustav Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije bili su, mogu da kažem, tolerantni i, donekle, dobri. Nakon usvajanja ustavnih amandmana 1968. godine, a posebno nakon donošenja Ustava iz 1974. godine, međunacionalni odnosi su rapidno počeli da se pogoršavaju. Dolazilo je do ispoljavanja raznoraznih pritisaka od strane tada osamostaljenog pokrajinskog rukovodstva ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U čemu su se, gospodine Janićeviću, u čemu su se ogledali ti pritisci i te tenzije posle 1974. godine?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Ti pritisci i te tenzije ogledali su se, pre svega, u verbalnim sukobima, u verbalnim napadima na Srbe i Crnogorce, u činjenju poljske štete, nemogućnost zapošljavanja, puštošenje šuma, krađa stoke i drugu ti materijalni i nematerijalni pritisci.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je to šta vi sada opisujete imalo i neke karakteristike diskriminacije pripadnika srpskog naroda na Kosovu i Metohiji i da li vi imate saznanja i iskustva o diskriminaciji koja je vršena nad njima u pokrajini u to vreme?

SVEDOK JANIČEVIĆ – ODGOVOR: Pa naravno da je imala diskriminatorsko obeležje. Prvo, prilikom zapošljavanja kod Srba i drugih, primenjivani su "ključevi". "Ključevi", mislim na te odnose u zapošljavanju: ako je bilo potrebno da se primi 10 radnika, od 10 je, na primer, primljeno dva Srbina ili jedan Srbin. U pojedinim slučajevima čak i 49:1. Dolazilo je do toga da kvalifikacije koje su, recimo, Srbi imali, uopšte nisu dolazile do izražaja, uopšte nisu poštovane.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, recite mi kako je to izgledalo u opštinama gde je većinsko stanovništvo bilo srpsko?

SVEDOK JANIČEVIĆ – ODGOVOR: Uglavnom je ključ primenjivan svuda, kako je, kao u opštinama gde je većinsko stanovništvo bilo srpsko, tako i u opštinama gde je većinsko stanovništvo bilo albansko.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, kakva je situacija u pogledu strukture stanovništva bila u vašoj opštini, Štrpce?

SVEDOK JANIČEVIĆ – ODGOVOR: U opštini Štrpce struktura stanovništva je bila 73:27 u korist Srba.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači 73 posto Srba, 27 posto Albanaca?

SVEDOK JANIČEVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I u opštini Štrpce isto se išlo na zapošljavanje 1:10 ili sedam ili šest ili koliko?

SVEDOK JANIČEVIĆ – ODGOVOR: U opštini Štrpce do 1998. godine praktično nije ni postojala privreda. To je novoformirana opština koja je ustrojena 1998. godine ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne govorim ja o Skupštini opštine,

ja ne govorim o Skupštini opštine, nego govorim o celini opštine.

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Na području opštine Štrpce zapošljavanje je vršeno prema broju stanovnika, prema procentualnom odnosu broja stanovnika: koliko je broj bio Srba, toliki je broj bio zaposlen, koliki je broj Albanaca, toliki je broj bio zaposlen u društvenim preduzećima i ustanovama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tu, kad kažete “društvena preduzeća i ustanove”, pod “ustanovama” podrazumevate školstvo, zdravstvo, javne službe i tako dalje.

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je bilo u to vreme o kome govorite fizičkih napada, ubistava?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Bilo je, pored tih verbalnih provokacija, napada, bilo je i fizičkih napada, silovanja u tom periodu, bilo je ubistava. Recimo imamo dva karakteristična slučaja ubistva na Kosovu i Metohiji, govorim konkretno za celo područje Kosova, na području Vučitrna (Vushtrri) i Đakovice. Za mesec dana ubijena su dva Srbina iz čisto nacionalističkih pobuda.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi, gospodine Janićeviću, ko je stajao iza tog nasilja, diskriminacije, tenzija, silovanja, ubistava?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Iza tog nasilja stajale su političke partije, nacionalističke političke partije Albanaca koji su se inkorporirali u tadašnje pokrajinsko rukovodstvo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je to moglo da se kaže da je reč o separatističkom jednom pokretu?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Da. Upravo tako.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite da li su na udaru tih separatističkih snaga bili samo Srbi i ostali nealbanci?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Ne, na udaru tih nacionalističko-

separatističkih snaga bili su i Albanci koji su se usudili da im se suprotstave ili, recimo, da uđu i da spreče određeni konflikt i da zaštite svoje sunarodnike, svoje komšije i prijatelje Srbe i druge nealbance.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A u to vreme, dakle posle Ustava iz 1974. godine, kako se pokrajinsko rukovodstvo odnosilo prema ovim ovakvim postupcima šiptarskih separatista?

SVEDOK JANIČEVIĆ – ODGOVOR: Pokrajinsko rukovodstvo je bilo, maltene, tolerantno prema svim, da kažem svim ovakvim slučajevima gde su se u poziciji napadnutih nalazili Srbi ili drugi nealbanci.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li su pokrajinski organi ili ograni Srbije i Jugoslavije, evo kažete pokrajinsko rukovodstvo je bilo tolerantno, ali da kažemo da li su organi Srbije ili Jugoslavije preduzimali mere da se zaštiti ugroženo stanovništvo?

SVEDOK JANIČEVIĆ – ODGOVOR: U to vreme, nakon usvajanja Ustava iz 1974. godine, organi Srbije i Jugoslavije nisu mogli praktično da preduzmu nikakve mere na zaštiti srpskog stanovništva, zbog toga što je Ustav zabranjivao i sprečavao mešanje u taj delokrug rada. Pokrajinski organi su imali pokrajinsku Skupštinu, pokrajinsko Izvršno veće, odnosno Vladu, pokrajinske sekretarijate koji su, praktično, samostalno radili sve.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kakav je bio, evo, da sada ostavimo Srbe po strani, kakav je bio odnos prema ovim drugim nacionalnim zajednicama: prema Gorancima, Muslimanima, Turcima, Romima i ostalima.

SVEDOK JANIČEVIĆ – ODGOVOR: Odnos prema drugim nacionalnim zajednicama bio je, da kažem, sličan prema, kao prema Srbima i Crnogorcima, s tim što su oni bili u jednoj malo težoj situaciji u jednom drugom pogledu. Kod njih je vršena otvorena asimilacija u poslednjih dvadesetak godina.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: O kakvoj, o kakvoj asimilaciji gov-

orite?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Pa da bi mogla da se izvrši asimilacija, negde pre 1968. godine donet je zakon kojim se u matičnim knjigama onima koji nisu Srbi briše prefiks “vić”, prefiks “vić” u prezimenu. Recimo “Muratović”, postao je “Murati”. Na taj način su, praktično svi preko noći, postali statistički Albanci.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo molim vas da pokušate da objasnite ovo: kad kažete “Muratović”, to je neki Musliman, pretpostavljam, čim se preziva Muratović, pa je, dakle, izbačeno “vić”, što govori o srpskom poreklu, pa se kaže “Murati”, da bi se tretirao kao Albanac, da li to želite da kažete?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Da. To, upravo to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li vi imate konkretne primere da su, pošto ste upotrebili izraz “statistički”, postojali Albanci pripadnici ovih drugih nacionalnih zajednica, Goranci, Muslimani, Romi i drugi, prevedeni statistički u zvaničnim službenim dokumentima u Albance?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Kako da ne? Recimo, u popisu od 1981. godine, kada su poslednji put Albanci izašli na redovni godišnji popis, popisivači su u rubrici “nacionalnost” ostavili prazno ili običnom olovkom popunjavali koje je nacionalnosti. Nakon toga bi se to obrisalo i svi bi bili prevedeni u Albance. Drugi primer čiste asimilacije je otvaranje škole na albanskom jeziku u selu Mišnikovo (Mushnikove) kod Prizrena. Mušnikovo i cela ta Sredačka župa (Zhupa e Sreckes), to je područje između Prizrena i Štrpca, je nastanjena Muslimanima i Srbima. Muslimani ne znaju albanski jezik, a otvorili su im školu na albanskom jeziku, iako im je maternji jezik srpski. Goranci i Muslimani u periodu polse 1971. godine, odnosno posle 1974. godine, da bi mogli da dobiju posao, u 99 posto slučajeva morali su u molbama da napišu da su Albanci. Dalje, za dobijanje posla i da bi neko mogao da konkuriše i dobije posao, morao je, kao jedan od uslova u konkursu, bilo je poznavanje albanskog jezi-

ka. Takvih primera ima na stotine. Na hiljade.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Janičeviću, nadam se da vi imate pred sobom ove fascikle sa dokaznim predmetima koji idu uz vaše svedočenje?

SVEDOK JANIČEVIĆ – ODGOVOR: Imam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li su vam dostavljeni? Jesu. Otvorite broj 1 i sad vas pitam da li je ovo akt opštinske uprave u Leskovcu od 18. marta 2005. godine ...

SVEDOK JANIČEVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I, molim vas, samo prvi pasus pročitajte, jer imena ne moramo da čitamo u celini. Šta ovde piše?

SVEDOK JANIČEVIĆ – ODGOVOR: Ovde piše: "Povodom vašeg zahteva broj 204-82-05 od 15. marta 2005. godine, a na osnovu člana 161 Zakona o matičnim knjigama ..."

prevodioci: Molimo da čitate sporije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja se nadam da prevodioci imaju engleski prevod ...

SVEDOK JANIČEVIĆ – ODGOVOR: "Uvidom u matične knjige obnovljene, to jest rekonstruisane 1951. godine, zapazili smo da u matičnim knjigama mesne kancelarije Zaskok (Zaskoc) i mesne kancelarije Gatnje (Gatnje) u rubrici "narodnost" upisana su sledeća lica srpske nacionalnosti, kao nacionalnost 'Šiptar'.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle rekonstrukcijom matičnih knjiga ovde u opštini Leskovac, ustanovljava se spisak sad ovih lica, sad ovo su očigledno sve srpska imena.

SVEDOK JANIČEVIĆ – ODGOVOR: Da. Samo da objasnim: matične knjige su trenutno u Leskovcu, jer su ovo matične knjige sa područja opštine Uroševac, odnosno mesnih kancelarija sela Zaskok i mesne

kancelarije Gatnje koje se nalaze na području opštine Uroševac.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To razumem. A kako je došlo, imate li vi objašnjenje kako je došlo do toga u tim mesnim kancelarijama, to su, znači, sela Zaskok i Gatnje, je su li to većinska albanska sela ili većinski srpska sela?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: To su sela sa mešovitim sastavom stanovništva, uglavnom su većina Albanci u tim selima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li imate neko objašnjenje kako je došlo do toga da su ova lica srpske nacionalnosti, što se vidi po njihovim imenima, prezimenima, imenima oca, tu nema nikave sumnje, upisana kao Albanci?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Pa jedino objašnjenje može da bude da su Albanci i u to vreme pokušavali da na jedan neprimeren način pokušavali da povećaju broj pripadnika albanske nacionalne manjine na Kosovu. Pored ovoga, ja takav papir sada nemam, ali u katastrima na području skoro svih opština na Kosovu i Metohiji i zemljišta koja su u vlasništvu crkve, upisana su kao zemljišta u vlasništvu islamske verske zajednice ili seoska zemljišta. Drugog objašnjenja nema, jer da se radi, ja se izvinjavam, da se radi o grešci, pogrešilo bi se na jednom od imena, a ne na pedesetak ili trideset, koliko ih ima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ovde ima 25 imena, samo u ova dva sela. Gospodine Robinson, ja bih molio da se ovo uvede u dokazne predmete. Ovo je zvaničan akt Opštinske uprave za opštu upravu u Leskovcu.

SUDIJA ROBINSON: U redu, uvrštava se u spis. Molim broj za fasciklu.

sekretar: Dve fascikle će da budu D312.

SUDIJA ROBINSON: Jesu li dve ili četiri fascikle? Četiri fascikle, ali smo dobili do sada samo dve. Izvolite, nastavite, gospodine Miloševiću.

SUDIJA BONOMI: Mogu li ja da postavim jedno pitanje? Vi ste do sada u svom svedočenju govorili da je do 1968. godine sve bilo u redu. Kako onda objašnjavate da su ove promene napravljene šezdesetih i pedesetih?

SVEDOK JANIĆEVIĆ: Nisam rekao da je do 1968. godine sve bilo u redu. Takvih slučajeva, odnosno slučajeva pokušaja majorizacije, napada na integritet Srba, Crnogoraca i drugih bilo je ranije, ali su bili mnogo ređi u odnosu na period posle 1968. godine.

SUDIJA BONOMI: Vi ste u svom odgovoru rekli da su međunacionalni odnosi na celom Kosovu i Metohiji, a pogotovo u vašoj opštini bili okarakterisani tolerancijom i da su bili donekle dobri.

SVEDOK JANIĆEVIĆ: Pa to i sada kažem. Ali ovaj dokument uopšte nije vezan za međunacionalne odnose. Radi se o administraciji.

SUDIJA BONOMI: Dakle koja je onda poenta koju vi želite ovde da iznesete o administraciji?

SVEDOK JANIĆEVIĆ: Pa ja sam malopre rekao da su nacionalisti i separatisti, da su se inkorporirali u političke strukture, odnosno u strukture državne vlasi na Kosovu i Metohiji i da su preko radnika koji su tu bili zaposleni, pokušavali da, na neki način, sprovedu svoje ciljeve i svoje ideje. To su i uraduli i rade.

SUDIJA BONOMI: I to se, znači, dešavalo još u pedesetim, 1957. godine?

SVEDOK JANIĆEVIĆ: Da.

SUDIJA BONOMI: A i 1954. godine. Hvala.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ne znam da li ćemo danas da radimo do uobičajenog vremena, ali ima nešto šta bih na kraju sednice hteo da

kažem, samo 30 sekundi i to na privatnoj sednici i nema veze sa ovim svedokom.

SUDIJA ROBINSON: U redu, onda samo još jedno pitanje, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Janićeviću, evo videli smo ovaj dokument: da li su ova lica koja su ovde pobrojana i što je ustanovljeno prilikom rekonstrukcije ovih matičnih knjiga, uopšte u to vreme znala da njih neko vodi kao Albance?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Ne, niko do šezdesetih godina nije znao da se oni vode kao Albanci u matičnim knjigama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je zato što su matične knjige vodili Albanci, je li tako?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Da. Uglavnom da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala. Racite da li su te tenzije, to što se događalo, šta ste do sada opisali, imali neki uticaj na iseljavanje Srba sa Kosova i Metohije i da li je od tog vremena ili po vašim saznanjima od ranijeg vremena i kada intenzivirano iseljavanje Srba sa Kosova i Metohije?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Iseljavanje Srba i Crnogoraca sa Kosova i Metohije intenzivirano je odmah nakon donošenja Ustava iz 1974. godine, a jači intenzitet iseljavanja nastaje nakon neprijateljskih, odnosno nacionalističkih demonstracija iz 1981. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali pre nego što mi kažete nešto više o tim demonstracijama, da li su se iseljavali i Turci, da li su se iseljavali Muslimani, da li su se iseljavali Goranci?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Iseljavali su se svi koji nisu bili Albanci i koji su se osećali ugroženim od strane svojih komšija Albanaca. Goranci su se iseljavali za Tursku, iseljavali su se Romi ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Hvala, gospodine Janićeviću. Rekli ste samo još jedno pitanje, gospodine Robinson, evo, ja sam postavio to još

jedno pitanje.

SUDIJA ROBINSON: Hvala, gospodine Miloševiću. Gospodine Najs?

TUŽILAC NAJS: Molim privatnu sednicu. Nema veze sa ovim svjedokom, ali on može da ostane.

SUDIJA ROBINSON: Nećete da budete dugi.

TUŽILAC NAJS: Samo 30 sekundi.

(privatna sednica)

SUDIJA ROBINSON: Sada prekidamo sa radom i nastavljamo sutra u 9.00.

Fond za humanitarno pravo